

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI
VÄLJAANDJA EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS

Toimetaja dr. agr. AUG. MILJAN

Vastutav toimetaja ELMAR JUST

I aastakäik

Tallinnas.
Oktoober 1933

Nr. 10

Maanoorte raamatufogud.

Head raamatud on maanoortele tähtsamaid enesearendamise vahendeid, sest neid saavad maanoored kasutada oma armjates kodudes ka ühiskondlikel tundidel, mis jäävad wabaks igapäevastest majanduslikkudest toimingutest ja ühiskondlikkude ülesannete täitmisest, kuna aga kulusdest ja loengutest osavõtmine, õpiringides töötamine ja teiste wastawate enesearendamise vahendite kasutamine, mis on ka tähtis ja tarwilik, nõuab hoopis rohkem wabat aega ja seega wõimalik ainult selle waba aja olemasolul. Ka ei töota kulused, ega peeta loenguid ja õpiringide koossekkuid igal ajal, waid wõrdlemisi harwa, peamiselt talwetuudel; häid raamatuid võib aga lugeda kodus igal wabal ajal.

Häid raamatuid wõiwad maanoored saada kasutamiseks maal asuwatest awalikkude raamatufogude wõrku kuuluwatest raamatufogudest. Need raamatufogud on awatud kõigile kodanikkudele, wanusele waatamata. Suuremas osas neist kogudest antakse raamatuid lugemiseks täiesti maksuta, kuna aga mõnedes wõetakse wäikest maksu, mille tasumine ei wõiks tekitada maanoortele raskusi. Seepärast on soowitaw, et kõik maanoored oleksid nende raamatufogude kasutajad, astudes igaküü oma kodutoha raamatufogu lugejate hulka otsekohe pärast algkoolist lahkumist ja jäädes selle kasutajaks ka pärast täisealiseks saamist. Peale nende raamatufogude kasutajad maanoored ka teisi maal asuwaid raamatufogusid ning wõimalikult ka linnades asuwaid raamatufogusid, mis on tawaliselt suuremad raamatute arvult ja rikkamad raamatute mitmekesisuse suhtes.

Peale tähendatud raamatufogude kasutamise peaks olema iga maanoore ülesandeks nõudata ka omale raamatuid ja asutada neist oma kodune raamatufogu.

Kodusite raamatufogude asutamiseks on maanoortel ka wõimalusi, waja on ainult head tahet, ettemõttlikkust ja piisawust. Wõibides maanoorte kodudes, awalduw, et neis on juba olemas häid raamatuid, ühes suuremal, teises wähemal arvul, milliseid wõiks kasutada kodusite raamatufogude asutamiseks. Need raamatud on koduses sageli laiali pillatud, — mõned on riitetakipid, mõned lauafahkiks, mõned tööriistade riulil, mõned kapi peal wõi koguni kapi all häwinemas. Iga maanoore esimene ülesanne oleks kogu koguda kõik kodus olevad head raamatud ja asetada nad raamaturiulile wõi kappi, wõi ka ajutiselt tawalisle riulile wõi kappi, kuid tingimata eraldatult muudest asjadest. On maanoor selle ülesande täitnud, siis on ta juba pannud aluse oma kodusle raamatufogule.

Maanoorte järgmine ülesanne oleks asutatud kodusite raamatufogude täiendamine. Selle ülesande teostamine nõuab ainelist jõudu, raha, seepärast wõib esialgu arwata, et selle ülesande täitmine wõib osutada raskets wõi koguni wõimatuks, eriti praegusel kitsal ajal. Peatudes selle ülesande juures lähemalt selgub aga, et selle teostamine on wõimalik ühel maanoorel suuremas, teisel wähemal ulatuses. Kodusle raamatufogu täiendamiseks tuleb kasutada eeskätt tellitud ajakirju ja nende lisasid. Eriti suurel arvul tellitakse maanoorte kodudesse ajakirju põllumajanduse, kodumajanduse ja ühistegevuse alalt, nagu „Põllumees“, „Lus Talu“, „Põllumajandus“, „Taluperenaine“, „Ühistegevuseleht“, millised ühes lisadega oleksid kodusite raamatufogude headeks täiendusteks. Näiteks, kui maanoore kodusle on tellitud aastaks ka ainult kaks ajakirja

„Põllumees“ ja „Taluperenaine“, oleks juba koduse raamatufogu kasvamine kindlustatud aastaks kuue raamatu võrra, nimelt „Põllumees“ ja selle lisad „Ühise jõud“ ja „Maanoored“ ning „Taluperenaine“ ja selle liisa „Laste Maailm“ ja erilisena vastav raamat. Ka on kõit siin- kad ajakirjad ja nende lisad sellise suure kirjandusliku, teadusliku ja praktilise tähtsusega, et nende alalhoid ja paigutamine koduses raamatufogusse on otse tarvilik. Sageli avaldatakse, et ajakirjad olewat lugemiseks nende saamise järel, kuna aga pärast seda muutumat nad tarbetuks. See on ekslik arvanus. Ajakirjad sisaluvad niipalju teaduslikke seisukohti ja praktilisi juhendeid ning nõuandeid, et icheitvordisel lugemisel ei suudeta neist laugelsti kõiti neid juhendeid ja nõuandeid omandada, veel vähem lühema aja testusel neid teostada oma isikliku majapidamise ja elu korraldamisel, vaid vaja on neid vahetevahel uuesti lugeda ning neis leiduvaid nõuandeid ja juhendeid kaaluda aastate möödudes, — siis, kui on avanenud soodsamad eeltingimused nende elluviimiseks. See on aga võimalik siis, kui need ajakirjad on alal hoitud, on paigutatud kodusesse raamatufogusse.

Peale ajakirjade tuleb kodust raamatufogu täiendada uute ja heade raamatutega, lastades selleks kõiti võimalusi, loobudes alkoholi tarvitamisest ja suitsetamisest kui ka võimalikult vahelise tähtsusega esemete ostmisest ning kasutades sel teel kokkuhoitud raha raamatute ostmiseks. Eriti soovitatav oleks, et maanoored ajulsiid kindlale seisukohale — osta igal aastal Jõulupühadeks vähemalt üks hea raamat. Selle seisukoha järgi toimimisel kujuneks ilus komme, — ritaastada Jõulupühadeks kodu uute vaimliste väärtustega ja allikatega, mis annavad noortele ja ka täisealistele inimestele palju vaimuvalgust, ka siis, kui on juba kustunud jõulupuul küün- lads ja kuivanud selle oksad. Hea kirjanduse ostmine eeskätt Jõulupühadeks on kujunenud ilu- saks kombeks paljude Põhjamaa rahvaste juures. Maanoored olgu selle ilusa kombe loojad, jävendajad ja levitajad meil, sest ka meie kuulume Põhjamaa kultuurrahvaste peresse ja soovime sammuda nendega vaimuelu ühiseid teid mööda ning õilistada elu igapäevust ilusate kommetega.

Maanoorte koduste raamatufogude täiendamiseks võiks kaasa aidata ka raamatute kinkimine. Isikliku elu tähtpäevade puhul, nagu sünnipäevad, leeripäevad, abiellumispäevad, ühis- kondliku tegevuse juubelipäevad, — kingitakse tavaliselt lilli, kodukaunistuse esemeid, nagu vaasid, pildid, linad, vaibad, kui ka tarbeasju. Kingituste tegemine nende päevade puhul on rias komme, mis peaks leidma üldist tunnustamist. Kingitustega avaldame omi parimaid soove, tunnustame nende päevade tähendust oma kaastodanikkude elus, valmistame kingituste saajatele rõõmu ja sageli ka unustamatuid õnnesilmayilke. Nende kingituste hulgas peaksid head raamatud omama wääriilse kohta, sest hea raamat nägusalt kribetult on sobiv kingitus iga tähtpäeva puhul. Kingitub lilled närisivad pea, paljud teised kingitud esemed kaotavad oma ilu või praktilise tähenduse, või muutuvad wäärtusetuiks lühema või pikema aja testusel. Hea raamat on aga püsiv kingitus, mida on võimalik alal hoida kogu eluajaks. Hea raamat on kingitus, mis võib luua õnnetundeid, äratada ilusaid mälestusi ja lohutada elumuredes. Hea raamat waimulisi wäärtusi, — elujuhendeid ja praktilisi nõuandeid — võib kasutada aastate testusel. See pärast, maanoored, kingige üksteistele isikliku elu tähtpäevade puhul häid raama- tuid. Nendega valmistate teie kaastooritele õnne, wiite nende kodudesse püsivaid waimulisi wäärtusi ning loote uusi võimalusi nende hingeilma rikastamiseks ja kaunistamiseks.

Maanoorte raamatufogudes leiaksid aset eeskätt need head raamatud ja ajakirjad, mis vastawad maanoorte elulistele huwitele ja majanduslikkudele vajadustele. Need oleksid laste- raamatud noorsoo isetegewuse, põllumajanduse, karjalaswuse, loomaterwiskoiu, kodumajanduse, käsitöö, aianduse, mesinduse ja põllumajandusliku ühistegewuse alalt. Koduses raamatufogus ei võiks aga puududa paremad raamatud ka terwiskoiu, koduse lastelawatusse ja ühiskondliku elu alalt kui ka raamatud teistelt teadusvaladelt. Wääriilne koht tuleb anda koduses raamatufogus ka ilukirjanduse tähtsamatele teostele. Raamatute walikul koduse raamatufogu täiendamiseks on soovitatav kasutada Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi juures töötawa raamatufogude komisjoni poolt koostatud ja soowitatud raamatute nimestikke. Triiis avaldatud on juba nimestikud 1929., 1930., 1931. ja 1932. a. ilmunud heade raamatute kohta, kuna 1933. a. 1. poolal ilmu- nud heade raamatute nimestik on koostatud; neid nimestikke onawatatav avaldada triiis ka edaspidi. Seni triiis avaldatud nimestikud on saadawal kasutamiseks awalikku raamatu- fogude wõrlu kuuluwates raamatufogudes ja kõikides koolides. Raamatute soowitawuse järje- kord on märgitud neis nimestikkudes iga raamatu kohta pärast raamatu hindu rooma numbriga I või II. Kuna numbriga I märgitud raamatud kuuluwad parimate hulka, siis on soowitaw walida raamatuid koduse raamatufogu täiendamiseks eeskätt nende raamatute hulgas. Peale nende nimestikkude kasutamise tuleks raamatute walikul pööruda nõu ja juhatusse saamise asjas

awalikku raamatutogude võrku kuuluvate raamatutogude juhatajate, õppejõudude, põllumajanduslikkude nõuandjate ja teiste eriteadlaste poole, vastavalt sellele, millisel alal lausatetaks raamatuid östa koduse raamatutogu täiendamiseks.

Peale heade raamatute ja ajakirjade tuleb kodusesse raamatutogusse koondada ka teisi tooteid sõnas või pildis, mis jäädvustavad koduse elu sündmusi ja majapidamise arengut, nagu päevapildid kodusest elust ja majapidamise arenemisest, diplomid ja kiituskirjad ning aurahad, mis saadud põllumajanduslikkudel ja teistel näitusel, kingitud albumid. Soovitav on paigutada sellesse raamatutogusse ka kõik need andmed, mis valgustavad sugukonna või suguvõsa arenemist ja kasvamist. Sellesse kogusse võiks paigutada ka ajalehtedest need kirjutised, mis käsitlevad kodu lähema ümbruskonna elu ja laaskodanikkude ning nende koondiste — laste ja ühingute — tegemist. Kõik need andmed ja materjalid rikastaksid ja mitmekesistaksid kodust raamatutogu, muutes ta perakonna, kodu ja selle ümbruskonna mõõdunud elu valgustajaks ja olewiku elu peeglik.

Maanoorte järgmine ülesanne oleks koduste raamatutogude korraldamine, nagu raamatukapi või riituli valmistamine, nende sobiva koha leidmine toas, raamatute asetamine riitulele, nimesiikude koostamine, raamatute lugemiseks andmine. Kuna aga see ülesanne on mõeldemisi laiaulatuslik, siis käsitleme selle ülesande teostamise viise ja võimalusi erikirjutises. Siin aga peatume veel ainult koduste raamatutogude tähtsuse juures.

Koduste raamatutogude tähtsust on tunnustanud paljud mõttetargad, teadlased, kaswatusetegelased ja rahwajuhid. Nad on väljendanud seda muu seas järgmiselt: „Maja, kus ei ole raamatuid, on sarnane kehale, milles puudub hing“; „raamatute puudumine kodus on kodu waimlise waeuse tunnus“; „kodune raamatutogu ei ole luksusasi, waid tarwilik koduse elu alus“; „kodune raamatutogu on kodu hing“. Seega on väljendatud, et kodune raamatutogu on kodu kaunistaja ja valgustaja. Kodused raamatutogud kaunistaksid ja valgustaksid ka maanoorte kodusid ning muudaksid koduse elu waimliselt sihtumaks ja mitmekesisemaks.

Kodune raamatutogu on igale maanoorele tähtsaks hariduse- ja kaswatuseseasutuseks. Selles fokuus saab maanoor häid raamatuid lugemiseks ja oma haridusliku tasapinna tõstmiseks. See fokuus on alati kättesaadaw. See fokuus — maanoore enese poolt loodud asutus — on kodune ülikool, mis tõendab maanoore ettevõtlisust, tahtejõudu, püsivust ja nende wõimete tulemust. See fokuus aitab igat maanoort kaswatada end südamlikult ja heaks inimeseks ning teadlikult ja aukaks kodanikult, kes tahab ja oskab elada rahwariiklikkude paluste järgi ja püsivalt tõstada rahwa ja riigi huwides.

Tuba selle fokuus asutamisel ja korraldamisel kaswawad maanoorte waimlised jõud ja wõimed, sest see asutamine ja korraldamine nõuab mitmekesist waimlist tegemist. Organiseerimise wõime, täpsus, korraldus, puhtus, ilutunne, püsivus, — kõik need iseloomu head jooned tugewad selles töös. Alles perakonna, kodu ja selle ümbruskonna mõõdunud elu valgustajaks ja olewiku elu peeglik, kujuneb kodune raamatutogu ka tejuhilis tulewiku.

A. Kurwits.

Noored ja ühistegevus.

Kasutage vaba aega osavõtuks ühistegevuse kursustest.

Ühistegevuse abil koondatakse majanduslikku jõudu, et majapidamise huvides paremini, otstarbekohasemalt, tulusamini talitada, olgu tarbeaineid odavamini ja kõrgemas headuses osta (majandusühisused) või jälle saadusi kasulikumalt müüa (mitmesugused ümbertöötavad ja müügiühisused), või lõpuks sisseseeideid, masinaid ühiselt muretseda ja kasutada (kuivatuse-, masinaühisused). Eestis walitsewa väikemajapidamise juures on hästi väljaarendatud ühistegevus eriti tähtis, sest ühistegevus moodustab väikemajapidamise selgroot. Ühistegevuse edu omakorda on aga suurelt osalt isikute, juhtide küsimus. Oigete organisatsioonipõhimõtete ja tublide juhtide olemasolul on ühistegevuse edu kindlustatud. Ühistegevusele noorte juhtide juurde kasvatamine, see peaks olema ühistegevusele üheks esimesejärguliseks mureks. Kahjuks ei tunne suurem osa meie majanduslikkudest ühistegevuse organisatsioonidest seda muret mitte. Ja selle tõttu võib

ka tähele panna, et juhtidest on puudus. Kui üksikutes kohtades on tegev mõni asjatundlikum tegelane, siis koormatakse tema kõigi kohapealsete ühisuste juhtimisega. Sagedamini koondub ühisuste juhtimine ametnikkude kätte, kuna juhatuse ja nõukogu asjatundmise puudusel ei saa end tarviliselt maksma panna.

Need tegelased, kes satuvad juhatuse ja nõukogu liikmeteks, on harilikult juba vanemad tegelased, ega saa nendelt ka enam nõuda, et nad asuks põhjajätkumaid teadmisi omandama ühisuste juhtimise ja korrastamise alalt. Noortele aga, tulevastel taluperemeestele, tahaks küll südamele panna, et nad vaba aega ja oma noort energiat ei jäta rakendamata selleks, et omandada noortes aastates mõnesuguseid oskusi ja teadmisi ühisustes tegutsemiseks. Selleks avaneb lähemal ajal soodne juhus. Ühistegevuse Instituut avab 25. oktoobril Tartus kahekuised ühistegevuse kursused, kus üksikasjalikult läbi võetakse piimaühisuste, majandus- ja tarvitajateühisuste ja ühispankade arvepidamise ja asjaajamise küsimused. Nimelt käsitatakse kursustel järgmisi aineid:

1. Piimaühisuste osas (kestab 25. oktoobrist — 8. novembrini).

Piimaühisuste arvepidamine ja bilansi koostamine, piimaühisuste käitisõpetus koos töökaitse seadustega, tööstuse organisatsioon ja tehniline kontroll, saaduste turustamine, jõumajandus ja külmetusajandus, piimaühisuste ostu- ja kõrvaloperatsioonid, seaduste tundmine, väikeühisuste arvepidamine (tarviduse järgi).

2. Ostu-müügiühisuste osas (kestab 9. novembrist — 18. novembrini).

Ostu-müügiühisuste arvepidamine ja bilansi koostamine. Ostu-müügiühisuste käitisõpetus. Kaubandustehnika ja kalkulatsioonõpetus. Kaubatundmine. Põllumajandussaaduste turustamine. Ostu-müügiühisuste maksud. Seaduste tundmine.

3. Krediidühisuste osas (kestab 20. novembrist — 16. detsembrini).

Krediidühisuste arvepidamise ja bilansi koostamine. Krediidühisuste käitisõpetus koos krediidiseadusega. Panga tehnika. Pikaajalise krediidid korraldus Eestis. Seaduste tundmine. Kindlustusosakond panga juures. Krediidühisuste maksud.

Kursused on jaotatud kolme ossa, nii et neid ka üksikult võib kuulata.

Nendel kursustel omandatakse põhjalik ülevaade ühisuse arvepidamise ja juhtimise tööst. Kuigi kursuse läbivõtmisega kellelegi ei ole kindlustatud valimine juhtivale kohale ühisuses, on sellega ikkagi algus pandud teadlikule ühistegevuse jälgimisele: on võimalik selgemini näha kohapeal tegutsevate ühisuste tugevaid ja nõrku külgi. Kui mitte mujal, siis peakoosolekul on võimalik oma arvamisi ette tuua ning sel teel kaasa aidata ühisuse tegevuse paremaks korraldamiseks. Lubab ju meie ühistegevuse seadus juba 17 aasta vanaduses liikmeid vastu võtta, seega avaneb noortel juba õige aegsasti võimalus ühisustes tegev olla. Kord ühisuses tegevusse astunud, jõutakse ka peagi juhtivatele kohtadele. Ja siis osutub noortes aastates õpitu võrdlematu suure väärtusega kapitaliks!

Isegi nendele, kes ei kavatse ega mõtle ühistegevuse alal tööle asuda, nendelelegi pakuvad Ühistegevuse Instituudi kahekuised kursused mõnesuguseidki teadmisi ja oskusi majanduse elu ja majandusliku tegevuse alalt, sellepärast ei ole kahekuistel kursustel viidetud aeg kindlasti mitte maha visatud. Kui ainelised võimalused seda ei takista, oleks kursustele tulek vajalik igale maanoorele.

Kursuste kohta saab lähemaid teateid Ühistegevuse Instituudilt, Holmi t. 12, Tartu (telef. 4-52). Õppemaks kogu kursuse eest on 20 krooni.

E. Just.

Õppimise võimalusist Harjumaa Rahvaülikoolis Ravilas.

Harjumaa rahvaülikool avab oma ukseid ka käesoleva aasta sügisel õpimullisile maanoorile endiste aastate kujul 15. novembril.

Kooli õpilasteks võetakse vastu küpsemasse ikka (alates 17 aast. vanad) jõudnud mõlemast soost noori.

Kool töötab Põhjamaade maarahvaülikoolide põhimõtteil ja ta suurimaks ülesandeks on valmistada ette ideelisi tegelasi maa seltsidele ja ühisustele, arendada oma õpilaste ilmavaadet, kasvatada nendes rahvustunnet, isamaa ja oma kodu armastust; süvendada neis töötahet ja armastust ning õpetada neid hindama töö tähtsust ja väärtust.

Rahvaülikool juhib oma kasvandikke emake-se-maa rinnale, ta õpetab neid avama emake põue ja ammutama neid seal peituvaid varasid, — ta lähendab neid maale, õpetab neid nägema kodumaa mulda...

Koolis õpetatakse ja käsitatakse:

a) üldteaduslikke aineid: usu-, kõlbluse- ja ilmavaate küsimusi, rahvaluulet, Eesti keelt ja kirjandust, kodaniku- ja ühiskonnateadust, ajalugu, põllumajanduslist matemaatikat, majanduslist geograafiat, tervishoidu, joonestamist;

b) põllumajandust: mullandust ühes väetusõpetusega, taime-, tera- ja juurviljakasvatust, aiandust, mesindust, maaparandust, talumajapidamise korrastamist, loomakasvatust ühes toitmisõpetusega, looma tervishoidu, sea ja linnukasvatust, metsandust, põllutööriistade ja masinate tundmist ja käsitamist;

c) seltskonnategevust: seltskondlist kasvatust, seltside ja ühisuste asutamist, koosolekute pidamist, asjaajamist, kirjavahetust ja raamatupidamist, kõnekunsti, lavakunsti, laulmist, muusikat, koorijuhtimist, ühistegevust;

d) oskusi: naisõpilastele: majapidamist, kodude korrastamist, toitude ja toitmiseõpetust, lastehoidu, kangakudumist, tikandust, rõivaõmblust ja meesõpilastele: puu, raua, vitsa, kõite, naha, harja töid.

Rahvaülikooli töökava on paenduv ja selle lõpulikul koostamisel arvestatakse õpilaste huvidega ja nende eelhariduslike tasemega.

Aineid käsitatakse teoreetiliselt ja praktiliselt.

Erilist rõhku pannakse enesetegevuse arendamisele — esinemiste, referaatide, kõnede ja õpperingides töötamise kaudu.

Praktilised tööd põllum. ainetes sooritatakse kooli õppetalus ja laudas. Soovijad võivad jääda ka järgmiseks suveks praktilistele töödele koolitalu.

Õpetus, korter, küte ja valgustus on tasuta, katta tuleb tegelik toiduainete väärtus (õpilased valmistavad ise toidu õpetajate juhatusel) — umbes kr. 10—12 kuus, mida võib tasuda ka ainetes. Õpetus kestab kuni 1. maini 1934. — Lähemaid teateid kooli kohta saab kooli juhatuselt — Ravila, Kose kaudu ja ka Harjumaa rahvaülikooliselt büroost — Tallinn, S.-Roosikrantsi 12. — Sealsamas registreeritakse ka uusi õpilasi.

J. Umarik, kooli juhataja.

Aeg ülim.

*Aeg ülim on astuda otsustavat sammu,
Kui loitma lööb alles aovalgus noor...
On meeletus mõelda: kogun rammu
Ja aateid varjab uduloor. —*

*Ei lahenda probleeme aja-kajade
kaugus,
Mis hetkel heljumaa mägedel;
Peavarju pole keegi leidnud lossis
Mis asetet õhusammastel...*

*Aeg ülim on astuda otsustavat sammu,
Kui loitma lööb alles aovalgus noor;
Ei kepist saa raugale noorusrammu,
Vaid vaadatel püriks jääb haa äär...*

R. Laus.

Rahvaülikool õpilaste valgustusel.

Alljärgnevad kirjutused on Harjumaa r.-ülikooli õpilaste poolt koostatud võistluskirjatöödena „Eesti Nooruse“ poolt aprillis 1933. a. õpilaste keskel korraldatud kirjatööde võistluse puhul, et selgitada õpilaste seisukohast r.-ülikooli vajadust.

Rahvaülikool Ravilas.

Aliide Määr, Ravila-Koselt.

Külanoortena oleme ikka pidanud häbenema ja vaikima seltskonnas ja kaaskodanikkude ees. Meil pole olnud vajalikku seltskondlikku kasvatust ega julgust esinemiseks, iseseisvaks teotsemiseks. Ei ulatu ju meie silmaring kaugemale mõneaastasest algkoolist, milline ettevalmistus nõrk hoogsama tegevuse arendamiseks kodukülas.

Ent põues midagi tuksus ja tuikas — otsis väljapääsu. Too on meie ülevoolav energia, mis tahtis tegutseda, lõkkele lüüa. Polnud vaid süütajat, — rakendajat. Ent nüüd on see päike rahvaülikooli näol tulnud Ravilassegi. Meie, külanoored, tulime siia sisemiselt tungil. Tahame kõik siit midagi saada, kaasa võtta.

Õpilased käsitööl

Mida nimelt? Usun, kevadel kodusse siirdudes oleme saanud siit vaimset äratust, teojulgust ning asume kodukülas tööle näiteasjanduse, koorilaulu, rahvatantsu, kehakultuuri juhtidena. Oskame kõneleda, protokollida, kassat korras hoida. Ent, kas ainult seda? Usun, kõik oleme siin õppinud ka oma

ilusaid väikseid Eesti kodusid armastama, oleme õppinud neid kaunistama, et poleks halb meil neis elada, ega oleks tungi külanoortel linna järele. Oleme õppinud tundma harituma eesti naise Liidia Koidula'ga: kodu poole — kodu — magus sõna. Oleme leidnud maavaimu, põhjavaimu...

Õpilased köögis.

Ei usu, et oleks ühtki kooli, ühtki õppeasutust üle maa, mis rahuldaks nõnda noorte nõudeid külakultuuri seisukohalt, nagu teeb seda rahvaülikool.

Tunneme siin, kuis meie hinges tärkab kodu magusus, kuidas õpime hindama puhtust, korda, kuidas õpime kaaluma iga sõna, hindama iga sammu, iga liigutust. Tunneme, kuis süttib võitlustahe, uute ilmade otsimistung.

Haaraku elukeeris, haaraku võitlus, — meie ei tohi nõrkeda — peame nägema teoaastaid, ilusat tulevikku kodumaa ja kaaskodanikkude kasuks.

Noortel, kes siin endid arendame, jääb südamlilkult tänada neid, kes tulnud sellisele suurele tänuväärt mõttele — luua õppeasutust, mis arendab ja tõstab külanoori ning külakultuuri.

Jõudu rahvaülikoolile, jõudu noorile!

Tulgu Ravilasse taas uus õpilaspere, kuid püsigu rahvaülikooli vaim!

Rahvaülikool — töökool.

Elmar Ahun, Valgast.

Olen lõpetanud algkooli ja tööstuskooli. Olen õppinud mõndagi, kuid mitte veel kõike, mida vajab praegune elu. Olen omandanud tööoskuse, kuid sel-

lest on vähe: on vaja töötada ka seltskonnale. Selleks annab parima ettevalmistuse rahvällikool.

Töötame siin armastusega, töö enda pärast. Tööd tuleb teha nii, et töö huvis unustatakse kõik muu. Töötdada aga vaid selleks, et omada ainult raha, või, et hommikul tööle asudes, kohe hakatakse õhtut ootama, pole kuidagi õige. Sellest väärvaatetst tööle on tingitud, et praegusaja noortel vähe huvi töö vastu. Ei osata tõsise töö tähtsust endale ette kujutada. Ja sellest tuleb ka, et püütakse hoiduda kutsealadest, kus tuleb tõsiselt töötada. Inhatkse ikka kergeimat kutset, põlatakse raskemat kehalist tööd.

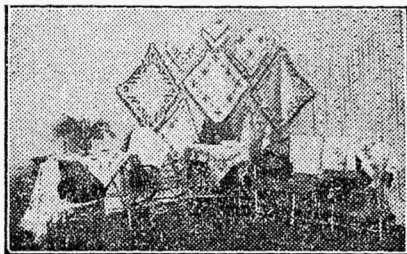
Rahvällikool õpetab meid tööd hindama ja seltskondlikult esinema, õpetab meid teistega läbi saama ja teiste vaateid hindama. Tunnen, et olen siin omandanud palju, ja loodan neid teadmisi kasutada siit lahkudes.

Rahvällikool — külategelaste kool.

Iika Amant, Ravilast.

Lõpetanud algkooli, näeme tulevikku ilusana, kergena. Otsime ja arutleme, kuhu minna, kus tegutsema hakata. Kõikjal näeme nii ilusat ja kergemat. Oleme paljunõudlikud, ega näe kusagil omale kohast tegevust. Tahame lennata kõrgemale, kui tiivad kannavad. Ja

vast siis, kui kohtume elutõsidustega, tunneme, et oleme raskuste võitmiseks nõrgalt varustatud. Tunname vajadust minna edasi sealt, kus lõpetasime. Edasi, kuhu? Kavatsedes saada tubliks külategelaseks, vaatasin ja ootasin vastavalt enda täiendamisvõimalust. Selles mõttes astusin mullu lähedale tulnud Ravila rahvällikooli ja ma pole pettu-

Käsitööde väljapanekuud.

nud. Oleme siin võinud end ette valmistada igale üllatusele ja raskusele, oleme suutnud endas kasvatada armastust töö vastu. Ja kui palju on meie külades teha tööd! Ning kas pole hea, kui me kohe oleme valmis igat raskemat ülesannet võtma endale. Kui võime olla algatajad, tublid, töökad, energilised, eks siis ole teistelgi julgust meile järgneda. Lähme siis ja tõmbame teisi kaasa!

Meie kõrgematest kutsekoolidest.

Jäeneda Põllutöökeskkooli

oli sisseastumissooviavaldusi tänavu sügisel 78, kelledest võeti vastu esimesse klassi 51 ja kolmandasse 2. Praegu õpib koolis 113 õpilast, kelledest esimeses klassis 51, teises 31 ja kolmandas 31. Õpilaste arvuline hulk on tänavu suurenenud koolis 12 õpilase võrra ning arengus näitab koolitegevus õpilaste arvus iga-aastast juurdekasvu.

Osa kooli astumiseks soovi avaldanud õpilasi jäi vastu võtmata nõrga ettevalmistuse ja puuduliku eelteadmiste tõttu.

Tunnikava on tänavu laiendatud kahe tunni võrra Eesti keeles, mille tõttu ei vähene aga teiste ainete tundide hulk.

Eesti keele tunnis käsitletakse ka Eesti ajaloo küsimusi.

Õpetajate peres on muudatusi olnud uue aianduse õpetaja tööleasumisega. Õpetajad on kõik kutsega peale tunniandjate inim- ja loomaarsti.

Kooli tegevuses on veel äramärkida, et tänavu sügisel avatakse, alates 15. oktoobrist, kooli juurde piirituse-tööstuse juhatajate ettevalmistamiseks eriklass kaheaastase õppetegevusega. 1. okt. oli eriklassi sisseastumiseks sooviavaldusi 20, kuna aga vastu võtta on võimalik kõige rohkem 10. Vastu võetakse ainult neid, kellel kesk- või kesk-kutsekooli eelharidus.

Kooli tegevuses on tänavu soodsamad

tegutsemise võimalused, kuna suvel valmis uue ühiselumaja teine kord ning laiendati puu- ja rauatöoruume, millele muretseti sissesead ja tööriistad, mis võimaldavad 14 õpilasel korraga töötamist. Ka püstitati tänavu suvel koolile õppekanala ja õppesigala.

Õpilaste isetegevust on rohkem elustatud eelmisest aastast ning sügisel algas tegevust ka õpilaskonna kooperatiiv.

Eesti Aleksandri Põllutöökeskkoolis

oli sisseastujaid tänavu sügisel 33, kellest vastu võeti esimesse klassi 20 ja teise üks. Teise klassi astujal oli üldhariduslise keskkooli eelharidus.

Võrreldes eelmise aastaga kooliastujate tungi, siis on see suurenenud tänavu 9 õpilase võrra. Õpilaste üldarv on aga koolis jäänud muutusetu ja püsib endisel tasemel.

Kooli tunnikavas on tehtud tänavu muudatusi, mida on laiendatud 2 nädalatu tunni võrra ajaloos, mis käesolevast õppeaastast põllutöoministeeriumi nõusolekul sisse võetud esmakordselt, ja emakeeles laiendatud ühe nädalatu tunni võrra. See täiendus on nii läbi viidud, et selle juures ei vähene teistes ainetes tundide arv, ega teki sellest riigikassale, ei ka kooli üleväljajale lisakulusid.

Kutsega õpetajate arv on suurenenud ühe võrra. Kutsega õpetajaid töötab kooli juures praegu 5 ehk 62,5% õpetajate üldarvust.

Vändra Majandusgümnaasiumi

õpilaste arv näitab tugevat tõusu tendentsi, eriti viimasel kahel aastal peale kooli kujunemist uuetüübiliseks. Tänavu aasta sügisel võeti vastu esimesse klassi 40 õpilast. Õpilaste arv koolis tõuseb 140-ni.

Koolis töötavad praegu 13 keskkooli-kutsega õpetajat ja tunniandjat.

Tänavu on laiendatud kooli aeda, täiendatud kasvumaja ja suurendatud käsitööklassi. Vändra Hariduse selts andis gümnaasiumile kasutada kooli juures asuva talu, mida tahab kool korradada eeskujulikuks majapidamiseks.

Vändra Majandusgümnaasium on väljakujunenud erilaadiliseks maakeskkooliks, kus hariliku keskkooli hariduse kõrval omavad õpilased veel praktilisi tead-

missi ja oskusi aia-, põllu- ja kodumajandusest, mis õpilase intellektuaalsele arengule praegusajal eriti vajaliku praktilise elusuuna annavad. Kooli eeliline tüüp ja kasvatus suund, samuti elu odavus maal ja mitmed teised maakeskkooli parameetrid on toonud kooli õpilasi mitmete maakonnast. Kaugemalt tulnud õpilaste rohkuse tõttu on suurendatud kooli internaatide ruume.

Türi Majandusgümnaasiumi

võeti vastu möödunud sügisel esimesse klassi 32 õpilast. Et see arv ei ületa maksimaalset arvu klassis, siis võeti kõik soovijad vastu algkoolide lõputunnistuste põhjal. Samuti oli ka ületulijaid teistest gümnaasiumidest, kes soovivad siin õppida peale üldainete ühtlasi ka oskusaaineid.

Võrreldes möödunud õppeaastaga oli sisseastujate arv 1-sse klassi 12 õpilase võrra suurem, kuna 1932. a. sügisel astus 1. klassi 20 õpilast. Seega on näha käesoleval aastal Türi gümnaasiumis üldiselt õpilaste kasvu tendentsi, sest ka õpilaste üldarv on suurem läinud aasta arvust 18 õpilase võrra. Läinud aasta sügisel oli koolis üldse 107 õpilast, tänavu aga 125.

Ka õpetajate koosseis on muutunud. Nii on lahkunud aianduse õpetaja, usuõpetaja, poeglase käsitöö õpetaja ja nende asemele tulnud uued vastavate eriainetes õpetajad.

Üldse on koolis kutsega õpetajate protsent hästi tõusnud läinud aasta kestel. Kutsega õpetajate protsent läinud õppeaasta algul oli 40, tänavu aga 87, seejuures kutseta on ainult usuõpetaja ja tervishoiu õpetaja, kes ühtlasi ka kooli arst.

Üldse areneb käesoleval aastal algusest peale õppetöö normaalselt, kuna läinud aastal raskusi tekitas ülemineva õppeaasta sagedaste töötakistuste tagajärjed, kuna võeti tarvitusele uued õppekavad, mis Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi poolt 1932. a. välja töötati. Tänavu sügisel algas töö lõpulikult üle minnes uuele kavale, mis on koostatud vastavalt Eesti elu omapärastele nõuetele, väljamineks sellest, et Eesti riigi kodanik peab omama tüseda üldhariduse ning ühes sellega ka oskusi praktiliseks teotsemiseks kasuliku ühiskonna liikmena.

Koolil on ehitustega lõpule jõutud ajakohases keskküttega varustatud kasvumajades ning rajatud eeskujulik lilleaed ühes puukooli ja marjapõõsastega ning puhtasordiliste emapuudega. Vanemas aias on sisse seatud taimekool ühes ilupuude kooliga.

Õppetegevus on seotud praktikumidega ning igal õpilasel tuleb teha IV ja V kl. kursuse vahel 216 tundi praktilisi töid, kas kooliaias või õppenõukogu otsusel väljaspool kooli.

Tallinna Tehnikumi

oli esimeste klasside võistluseksamitele ilmunud kevadel 126 ja sügisel 22, kellest vastu võeti kevadel 70 ja sügisel 6.

Üldse võeti vastu 51% soovijaist; enamjagu neist 6-kl. algkooli haridusega, aga mitmed ka tööstuskoolist ehk täienduskooli lõpetanud. Tung püsib kooli juba mitu aastat samal tasemel; ainult maaõpilaste arv on, nähtavasti maa vaesestumise tõttu, kahanenud viie aastaga 40%-lt 32%-ni, seevastu on linnaõpilaste tung aga kasvanud. Sellepärast on ka sisseastumise tung osakonda-

de järele erinev: maamöödu-kultuurtehnik osakonda on sissepääs üsna kerge, kuna masinaehituse ja elektrotehnika osakondadesse on igale vabale kohale 3—4 sisseastujat.

Õpilaste arv püsib viimastel aastatel 300 ümber. Praegu on õpilasi osakondade järgi: masinaehituse osakond — 74 õpilast, elektrotehnika osakond — 87 õpilast, ehitustehnika osakond — 88 õpilast, maamöödu-kultuurtehnik osak. — 56 õpilast.

Suuremad muudatused olid kooli tegevuses eelmisel aastal, mil kõrgem ja kesk-tehnikum asetati ühte majja ning kesk-tehnikumi kasutada on kõik riiklise katsekoja laboratooriumid. Tänavu võeti kesk-tehnikumi valdamisele ka end. kõrgema tehnikumi füüsika kabinet ning rikkalik maamööduriistade kogu.

Puutöökojale muretseti tänavu kuues masin — poleerimiseks ja puurimiseks; metallitöökohta osteti uus treipink (10-suur masin).

Õppejõududes on muutusi vähe, üldarv on praegu 48, neist määralisi — 18, tunniandjaid 30, kõrgema haridusega 41, kesk- ehk kutseharidusega 7.

Ülevaade Tooma Sookultuuri- ja maaparanduskooli viieaastasest tegevusest.

Käesoleva aasta 1. oktoobril täitus viis aastat Tooma Sookultuuri- ja maaparanduskooli tegevuse algusest. Ehkki 5-aastase õppetegevuse jooksul kool on väljalasknud rohkearvulise lõpetajatepere, on ta meie põllumaade laemates hulkades ja eriti maanoorte hulgas alles vähe tuntud; seepärast kokkuvõtlik ülevaade kooli kohta võiks huvitada rohkearvulist „Maanoorte“ lugejateperet.

Tooma Sookultuuri- ja maaparanduskool asub Liigvalla vallas, Järvamaal; Vägeva jaamast 4,5 km. kaugusel, Tooma sookatsejaama juures.

Kooli siht ja ülesanded. Kooli ülesandeks on ettevalmistada haritud teo- ja algatusvõimelisi noori põllumehi, kes tublide riigikodanikkudena suudaks korrastada, juhtida ja pidada talu edukalt olevates looduslikes ja majanduslikes tingimustes. Eriti tahab kool anda oma õpilastele põhjalikku

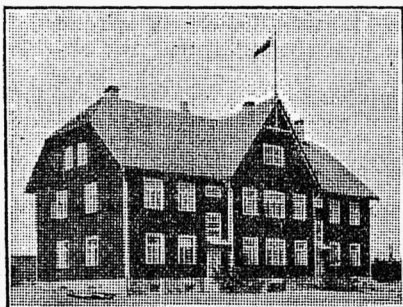
ettevalmistust rohumaade kultuuri ja maaparanduse teoreetilistel ja praktilistel aladel, millised viimasel ajal talumajapidamises kujunenud kõige tähtsamateks.

Kooli kursused, õppekava ja õppetöö. Kooli õppekursus kestab 2 aastat: 2 talvet teoreetilist õpetust ja 2 suve tööpraktikat. Esimesel suvel õpilased praktiseerivad õppejõudude juhatusel Tooma sookatsejaamas ja selle majapidamises, ning teisel suvel töötavad eeskujulikes majapidamises kodu- või välismaal. Kooli juures õppetöö kestab 1,5 aastat (3 semestrit — 2 talve- ja 1 suvisemester).

Õppekavast selgub, et käsitamist leiavad teoreetilises osas kõik põllumajanduslikud õppeained, nagu: põlluviljakasvatus, loomakasvatus, talundikorrastusõpetus, aiandus, ühistegevus samas ulatuses kui teistes 2-a. põllutöökoolides. Eriti rohkesti on õppekavas ette-

nähtud tunde maaparanduses ja rohu-
maadekultuuris (357 t. teooriat ja ca
800 t. tegel. tööd), mis võimaldab anda
õpilastele põhjaliku ettevalmistuse neil
aladel.

Tegelikkude tööde õpetamine teostub
koolis ja Tooma sookatsijaama maja-
pidamises osalt talvel ning eriti suve-
semestril, kus õpilased tegelikult tööta-
vad kõigis majapidamise harudes talus
olevate riistadega ja masinatega. Teh-
niliste tööde õppimiseks, nagu: puu-
raua-, naha-, nõöri-, pleki-, tinutus- ja
värvimistöde alal on koolil olemas
rohkesti vajalikke tööriistu ning käes-
oleval suvel valmisid uued avarad töö-
ruumid. Ka on õppekavas tehniliste
tööde õppimiseks määratud arvukalt
tunde (210 tundi — 1 päev nädalas).

Tooma Sooharimiskool.

Töövaheaegadel ja vabal ajal mõist-
likku ajaviidet õpilastele pakub kool
kui ka õpilaste organisatsioonid. Kooli
poolt on õpilastele kasutamiseks mu-
retsetud mitmesuguseid spordi-riistu ja
mänge. Talvel on korraldatud hulk
kõne- ja referaatõhtuid, vieluskoos-
olekuid õpilaste enestevahelisi kui ka
õpilaste ja ümbruskonna organisatsio-
nide vahelisi.

Õppetöö algus, vastuvõtu
kord ja tingimused. Õppetöö
I ja II kl. algab 15. oktoobril. I kl.
võetakse vastu meesõpilasi, kes lõpetan-
ud VI kl. algkooli ning vähemalt 16
aastat vanad; II kl. võetakse vastu
meesõpilasi, kes lõpetanud põllutöökooli,
kusjuures neil on võimalik kooli (II
kl.) astuda juba kevadel, maikuu. Õp-
penõukogul on õigus vanaduse ja eel-
hariduse suhtes erandeid teha.

Kulud õppimisel koolis. Õp-
pemaksu koolis ei ole. Õpilased koolis
saavad prii korteri, kütte, valgustuse,
tarvitamiseks voodi ja riiehoiuruumi
ning kasutamiseks vajalikud õpperaa-
matud kooli raamatukogust. Õpilasel
oma kanda tuleb vaid toitmiskulu, mis
on 9—11 krooni kuu kohta. Toitlusta-
mine sünnib kooli ühisköögis, õpilaste
oma korraldusel, ühistegelisel alusel.
Kuna suvel tehtud tööde eest sookatse-
jaamas maksetakse tasu Kr. 20.— kuus,
siis kattuvad suvised toitmiskulud töö-
tasust täielikult, ning tekib väike üle-
jääk talveks.

Majanduslikult kehvadele, kuid ande-
katele, hea eduga töötavatele õpilastele
võimaldab kool kehvamate õpilaste toet-
usfondist soodsatel tingimistel toetust
kuni toitmiskulude ulatuses.

Kooli lõpetajate õigused.
Kooli lõpetajad omavad Põllutöömi-
nistri otsusega 19. juunist 1930. a. ees-
õiguse soosundustalude saamiseks. Kooli
juures perioodiliselt töötavasse maa-
parandusmeistrite eriklassi võetakse
vastu ainult Tooma sookultuuri- ja
maaparandusekooli lõpetajaid. Maa-
parandusmeistrite eriklassis õpilased
praktiliselt töötavad maaparanduse alal
ühe suve kooli juhtimisel ning pärast
2-aastast järelpraktikat lõpetajad oman-
davad maaparandusmeistri kutse. Maa-
parandusmeistri ülesandeks on: maa-
paranduse eelplaani järele igasuguste
maaparandustööde juhtimine ja läbivi-
mine, nagu: loodimine, märkimistööd,
drenaash, kuivenduse ja niisutuse süs-
teemid. Kuna viimastel aastatel on
maaparandustööde teostamine suuresti
hoogu võtnud, siis on maaparandus-
meistritel tööpakkumisi rohkesti ning
teenistusolud head.

Kooli õpilased. Kokku kuni
käesoleva ajani on koolis õppinud ja
õppimas 71 õpilast; neist on kooli lõp-
petanud 42 õpilast, kooli lõpetamata
eemale jäänud 5 õpilast. Maaparandus-
meistrite klassi on lõpetanud 12 õpilast.
Õpilasi on koolis olnud kõikidest maa-
kondadest, kuid kõige enam Tartu-
Viru- ja Järvamaalt. Teiste põllutöö-
koolide lõpetajast on oma haridust jätk-
kanud ja täiendanud 9 õpilast.

Senine kooli tegevus on tõendanud, et
valitud kooli tüüp, mis on ainuke Ees-
tis, on vastav ja otstarbekohane meie
oludele. Ulatuselt vastab Tooma soo-
kultuuri- ja maaparandusekooli õppe-

kava põllumajanduslik osa täiesti 2. kl. põllutöökoolile, kuid pikema õppetöö kestvuse tõttu suvisel semestril on võimalik eriti maaparanduse ja rohumadekultuuri aladel põhjalikumalt ja tegelikumalt tööd läbiviia, mis õpilasi neil aladel paremini ette valmistab tegelikule elule, paremini kui seda võimalik on teostada teistes kutsekoolides, kus õpilased suvel kooli juures ei viibi.

Maaparandus ja eriti rohumadekultuur on saanud käesoleval raskel ajal suurema tähelepanu osaliseks, kui kunagi varem ja kultuur-rohumaa peitubki nii praeguse, kui ka tulevase karjamajanduse tulukuse alus. Seepärast võib loota, et Tooma kool väärilist tähelepanu leiab nii põllumeeste kui ka maanoorte poolt, kes soovivad oma haridust täiendada põllumajanduse alal.

Agr. Osvald Klimberg.

Maanoorte ringide juhiküsimusi.

Juhi tähtsus maanoorte ringis.

Enam kui kusagil teisel on juhid tähtsad maanoorte ringides. On ringil energiline juht, kes vaimustuse õhinal ja teadlikult asja juures, siis kujuneb ringi tegevus tugevaks ja täituvad need eesmärgid ja sihid, mis ülesseatud maanoorteringi ellukutsumisel ja tegevuskava koostamisel. Tugevate ja teadlike juhtidega ringides keeb elujõuline, terve maanoorushing, ent ringides, kus juhid teoreetiliste teadmisteta, ettevalmistamata põllumehe kutseküsimustes ning ükskõiksed, seal on ka ringide liikmed muutunud loiuks ning puudub huvi ja vaimustus põllumehe kutsetöö ja nende küsimuste vastu, milledega tuleb noorel iga päev tegeleda ja kokku puutuda.

Kas palgaline juht või juhitoõ auasjaks.

Peaaegu kõikides maades, kus maanoorte töö on laiemalt levinenud, kus on olnud kasutada suured summad riigi ja Ameerika toetustest, seal on noorte tegevuse korraldajateks ametis erilised isikud, kes pühendavad kogu oma jõu noorte töö korraldamisele. Ühel juhil on umbes 100—200 noort juhtida.

Tasu eest noorte töö korraldamiseks on ametis juhid nii Skandinaavia kui ka osa Lääne-Euroopa riikides.

Ka meil on see küsimus olnud päevakorral. Saaremaa noored on mitu korda kaalunud noorte jaoks erijuhi ametisse võtmist.

Nii tasulisel kui ka tasuta juhil on oma hüved ja pahed.

Arvestades aga olukorraga, et meil ei ole loota lähemal ajal kusagilt suuremate summade saamist maanoorte töö arendamiseks, siis esijoones tuleb tä-

helepanu juhtida tasuta juhtide leidmiseks. Noorsoo töös palgalise juhi olemasolu vähendab noorte isetegevuse vaimu, asendades seda teadmisega, et iga samm inimese töös ja tegevuses on ainult siis õigustatud, kui ta selle eest tasu saab. See vaim aga vähendab meil noorte töös seltskondliku tegevuse ja algatusvõimet.

Maanoorte ringi juht.

Lisaks üldisele noortejuhi nõuetele, kes peab olema noortele eeskujuks, kelles peab leiduma südamesoojust, armastust ja töötahet noortega ühes tegutsemiseks, seab maanoorte töö üles oma ringi juhi kohta viis peanõuet.

Juht maa noorteringis peab olema:

1) Võimeline ja oskusline põllumajanduslikes küsimustes, et suudab nõuandega aidata noori raskustest ja takistustest ülesaamisel;

2) võimeline käsitama põllumajanduslikku kirjandust, et sealt saadavaid juhatusi ja juhtnõore suudab rakendada ellu;

3) ümbruskonna täieliku usalduse ja lugupidamise osaline, et enam noori ja vanu saada abilisteks maanoorteringi eesmärkidele ja sihtide taotlemiseks;

4) arenenud organiseerimisvõimega, et töid õieti jaotada, kõiki noori tööle rakendades nende võimete kohaselt, et noortes peituv noorusjõud kasutataks õieti;

5) huvi ja tahtmisega maanoorte tööst huvitatud ja seisiku ringi-liikmetest, noortest, teadliku autoriteetse juhina esirinnas.

Senised juhid maanoorteringides

on peamiselt põllumajandusliikude kutsekoolide lõpetanud noored ning maal

asuvad haritlased ja agronoomilised töäjõud. Maanoorte organisatsioonides on kõige enam kaasaitanud maatulunduse konsulendid, kellel igal üks või mitu ringi juhtida, vähemal määral on töötanud ringi juhtidena algkoolide ja põllumajanduskoolide õpetajad ja kontrollassistendid.

Edaspidised juhid

peaks võrsuma esijoones maaharitlaskonnast, kes end vabalt tööle rakendatud ilma mingisuguse sunduse ja kohustusega, nagu see on paratamata tarvilik olnud teistes riikides, näit. Leedus (v. „Maanoored“ nr. 9 lhk. 163).

Maatulunduskonsulendid on praegu liig paljude ringidega seotud, kuna mõnel konsulendil on pooltosinat ringe üksinda oma õlgadel. Edaspidi maatulunduskonsulent peab kujunema oma jaoskonna maanoorte üldjuhiks, kes annab juhtnööre vaid ringi juhtidele ning temal enesel ei tarvitseks enam kui ühte ringi juhtida. Teiste ringide juhid peaksid aga võrsuma lisaks senistele esijoones maaalgkoolide täiendus-, põlu- ja kodu-majanduskoolide õpetajatest ja kontrollassistenditest, milledele iisanduksid soovikorral veel taludes tegutsevad põllumajandusliku hariduse omandanud noored. Need isikud suudaksid täita ringi juhi ülesandeid, peale osa algkoolide õpetajate, kellele on tarvilik teadmiste täiendamine põllumajanduse alal erikursusega.

Eestis on maal 1140 algkooli 2900 õpetajaga. Praegu on üle 100 algkooli, mille läheduses ja ümbruskonnas puudub maanoorter ning õpetajakonnast töötab kaasa vaevalt 50, kuid 2850 õpetajat on tööle rakendamata. Ei oleks tarvis esialgul enam kui ainult üks õpetaja algkooli kohta kaasa töötama maanooteriingis töös.

Põllutöökoole on meil 30 ühes 120 õpetajaga, neist võtab osa kümnekond õpetajat, kuna enamiku koolide ümb-

ruskonnas puudub praegu veel noorte ring ning üle 100 õpetaja on tööst eemal. Peale nende on praegu üle 150 kontrollühingu assistendi, kelle täit jõudu ei suuda kasutada kontrollringi vähese liikmete arvu tõttu.

Praegu töötab kaasa maanooteriingides kümnekond kontrollassistenti.

Näeme, et maa haritlaskond, kelle ülesanne on tösta kohalikku hariduslist ja majanduslist tasapinda, ulatub ligi 3500-ni, kelledest üle 3000 on senini eemal seisnud maanooteriingide tööst, kellel aga selleks kaasaitamise võimalused olemas.

Loomulikult ei saa ega tohigi tahta kõikidest maanooteriingide juhtida, kuna paljud neist töötavad aktiivselt maa üldise hariduse- ja seltskondliku elu arendamiseks (laulukoor, orkestrid, näitelavaline tegevus jne.), teiste võimed ei ole aga kohased maanooteriingis tööks. Kuid arvestades tagasihoidlikult, siis $\frac{1}{3}$ vähemalt ikka on sääraseid, kelle võimed on kohased ja kellel ei puudu ka huvi maanooteriingis tööst osavõtmiseks. Esialgul peaks tekkima igasse kooli ringkonda üks maanooteriing, mis nõuaks enesele tööjuhtimiseks ühelt õpetajalt seltskondlikule tööalale võimaldatava tööjõu.

Näeme, et isikuid leidub juhtideks, keda võimalus ilma eritasuta tööle rakendada, ja seda teed ja neid võimalusi tuleb kasutada. Nende tööle rakendamiseks on tarvis vaid enne ringijuhtide kursusi, kus igale tulevasele juhile kätte antaks lähemad juhtnöörid, eesmärgid ja tegevuskavad maanooteriingis töö korraldamiseks.

Juhtide ettevalmistamiseks maanooteriingidele, kes oleksid varustatud vastavate teadmiste ja oskustega, on Eestis Põllumeeste Keskselts juba samme astunud ja eeloleval talvel tahetakse sääraseid kursusi pidada võimaluste piires rüdes kõikides maakondades.

Agr. End. Vint.

Meie õpetatud aiandusteadlasi.

Aleksis Prima on sündinud 9. juulil 1906. a. Uderna „Tinni“l, Tartumaal taluomaniku pojana. Alghariduse omandanud kohalikus algkoolis ja keskkooli-hariduse — Tartu poeglaste reaalgümnaasiumis, mille kursuse lõpetanud

1927. a. kevadel. Samal aastal astunud Tartu ülikooli põllumajandusteaduskonna poolt korraldatud pedagoogilistele kursustele täienduskooli õpetajate ettevalmistamiseks, millised lõpetanud 1928. a. sügisel.

A. Prima.

A. Liidemann.

Alates 1. augustist 1928. a. valitud Tartu linnas avatud aiandus-mesinduse täienduskooli juhatajaks, milliselt kohalt Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt komandeeritud 1930. a. sügisel aiandusliku hariduse täiendamiseks Berliini Põllumajandusliku Ülikooli aianduse osakonda. Õppetöö vaheaegadel töötanud tegelikult paremates Saksamaa ajaärides ja juhatanud Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi ülesandel aianduse kursusi õpetajatele ja Tartu linnavalitsuse ülesandel kursusi väikeaiapidajatele. Ülikooli kursuse lõpetanud juunis 1933. a. diplom-aedniku kraadiga. Diplomi tööks valinud senini vähe selgitatud ja uuritud teemi: „Viljapuude juurekava levimine“.

Kodumaal asus tööle Tartu pedagoogi aianduse õpetaja kohale.

A. Liidemann.

Aleksander Liidemann sündis taluomaniku pojana 28. oktoobril 1903. a. Taali vallas, Pärnumaal. Alghariduse sai Taali kaheklassilises ministeeriumi- ja kõrgemas algkooli. 1922. a. jätkas õppimist Olustvere Põllutöökeskkoolis. Kooli lõpetamisel, 1925. a. praktiseeris Saksamaal aianduse ja põllumajanduse alal. Peale kaitsevæeteenistust, aspirantide kursuse lõpetamist, oli 1927.—

1928. a. E. Põllumeeste Keskseitsi juures aianduse praktikant, töötades ühtlasi Jänedä Põllutöökeskkooli juures. 1928. a. sügisel õppis veinitööstust E. T. K. Põltsamaa veinivabrikus. Sama aasta sügisest kuni 1929. a. kevadeni tegutses Tartus K. Villi aiaäris lillekultuuride alal. Olles tutvunenud praktiliste töödega aiamaajanduse alal, siirdus 1929. a. kevadel end täiendama Saksamaale, Pillnitszi kõrgemasse aianduse õppeasutusse. Nimetatud õppeasutuses õppis kaks ja pool aastat, algul E. Põllumeeste Keskseitsi, hiljem Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi stipendiaadina. Saksamaal õppimise aega kasutas sealse ja teiste välisriikide aianduse, nagu Hollandi, Tsehhoslovakkia ja Austria, tutvumiseks, ühtlasi töötas semestri vaheaegadel Saksamaa paremates taimekaitse-jaamadades, pomoloogia aedades ja aiasaaduste ümber tööstustes.

1931. a. sügisest alates oli Türi aiamaajanduse gümnaasiumis aiandusõpetajaks, juhtides ühtlasi õppeaeda, kasvumaju ja linna iluplatside korrastust.

15. septembrist 1933. a. on Aleksander Liidemann valitud Jänedä Põllutöökeskkooli aianduse ja taimeteaduse õpetajaks.

E. Lamp.

E. Lepp.

Endel Lamp on sündinud 18. augustil 1906. a. põllumehe pojana Kongutas — Tartumaal.

Üldhariduse sai Tartu reaalkoolis ja Eesti Aleksandri Põllutöökeskkoolis — Olustveres. Peale keskkooli lõpetamist oli Endel Lamp aianduse alal õppimas mitmes paremas kodumaa aiaäris. 1930. a. märtsikuul siirdus ta Saksa- maale kõrgemasse aianduse õppeasu- tusse — Pillnitszi kutseharidust õppima. Peale kursuse täielikku lõpetamist val- mistas ennast ette aianduse õpetajaks aianduse õpetajate pedagoogilises semi- naris — Geisenheimis (Rheini ääres).

Praegu töötab E. Lamp aianduse- ja loodusteaduse õpetajana Vändra Ma- jandusegümnaasiumis.

Erich Lepp on sündinud Tallinnas 1903. a. linnaaedniku pojana.

Käinud Tallinna I reaalkoolis, mille 1923. a. kevadel lõpetas.

Peale küpsuse tunnistuse kättesaa- mist edasiõppimist jätkanud Haridus- ministeeriumi stipendiaadina Ungaris aianduse ja põllumajanduse alal. Õp- pis Budapesti aianduse instituudis 1923.—27. a. ja Debreczeni põllumajan- duse akadeemias 1927.—29. a., omades diplomeeritud aedniku ja agronoomi kutse.

Kodumaale asudes valiti Tallinna Pedagoogiumi aianduse õpetajaks, mil- lisel kohal praegu töötab, kusjuures õpetust annab veel Tallinna Naiskute- koolis.

Vanaperenaise leln.

Novel.

Suri ja rahunes. Silmad vajusid kinni. Äsjane hingeldav pinevus näos andis maad jääkülmale ükskõiksusele. Endine katkend- lik, vilistav hingamine muutus uuesti rahu- likuks. Nagu tardunud vahamask eraldus mehe haigusest kurnatud nagu patje hele- dustest. Mingi tuim osavõtmatus vaatas sel- lest lohku vajunud näost.

Siis liikusid kramplikult kokku tõmbunud

sõrmed. Käsi kerkis. Tõusis küünarnukini. tehes mingi ebamäärase liigutuse. Silmad avanesid. Kustunud pilk vaatles liikumatult voodi äärel istuva vana naise nägu. Avatud suu näis tahtvat nagu midagi ütelda.

Akki väljendus selles näos mingi ootamatu, hirmuga segatud üllatus. Veretud huuled va- bisesid. Rind kerkis korisevas hingetõmbes. Valgena ja pärani avatuna viskus silmade pilk

üle voodi pätsi. Kogu keha näis sirguvat mingis ebanäärse pingutuses.

Siis jäi kõik vaikseks. Pruuni vaibaga kaetud keha ei liikunud enam. Jäine hauraha laotus üle surnu näo. Ta oli võitlenud lõpuni oma viimse võitluse.

Vanaperenaine tardus ehmatusest. Hoop tuli liig ootamatult. Tal oli tunne, nagu oleks löödud puuga pähe. Siis haarsas oma käsi poja käe. Külmana ja elutuna jäi see pikku.

Nüüd mõistis ta kõik. See, mis ta pidanud seni võimatuks — oli saanud siiski tõeks. Surm oli röövinud temalt viimse lapse ja tema — vana muld — peab nüüd üksinda kändima vastu oma eluõhtule.

„Külmana ja elutuna jäi poja kästi ta pikku.“

Vana naine vajus põlvili. Alles nüüd avanes temale see kaotus kohutavas suuruses. Midagi murdis temas. Midagi kisendas ahastavalt meeleheite koleduses. Ta hoigas kuuldavalt nagu loom, kes hävitav tera kõris.

Üksainus mõte — lootusetu ja hävitav mõte — kohises ta peas. Poega ei ole enam! Ei ole enam last, kes suruks kinni tema vanad silmad surmavoodil. See mõte oli valj ja halastamatu. See mõte keerles ta peas nagu vesikivi.

Tal oli tunne, et mõte litsub tema puruks oma määratu raskuse all, nagu vankiratas üle tee jooksva mardika. Ta ei või ju enam elada, kui pannakse mulda see, kes pidi valgustama tema vanade päevade pimedust. Elu ei või ju ometi edasi kesta — siis, kui tema jääb üksinda maailma otsekuvi vana känd, kuna kõik tema lapsed, kes olid ometi liha tema lihast ja veri tema verest — puhkavad külma mulla all. Selle mõtte juures lämbistas poja kaotuse valu teda nii teravalt, et ta arvas end surevat samal silmapilgul.

Kuid inimese hing on visa. Nagu aja alla pugev uss kephoopide all — nii väänleb inimese hing saatuse lõõkide all ja kuigi elu on pime ja must, otsekuvi õõ — surm ei tule enne, kui õige aeg käes. Ja tundes end nii üksikuna oma ahastavas valus — ta nii oleks tahtnud nutta, aga pisaraid polnud. Valu- nuksed lämmatasid kõri. Meeleheite kibedus hõõgus rinnus. Kuid silmad jäid kuivaks. Ta oli nutnud kõik oma pisarad poja tõbevooodil.

Siis kerkis tema hinges meeletu tusk selle vastu, kes pidi olema kõige elava isaks. Miks ei pidanud poeg matma teda — selle asemel, et tema, kelle elupäevad saavad ometi varsti täis — peab viima mulda oma lapse! Kas ei lootnud tema Jumala peale kõige oma pika elu jooksul ja soovitanud seda ka oma lastele!

Kas siis niisuguse moodsuga pidi mõdetama temale selle eest, et ta püüdnud elada terve oma elu Jumala meelepärasel elu.

Terava tunnis hingas kasvavat meelekibedust. Oli tunne, nagu sosistaks kellegi nägematud huuled talle sõnu — täis trotsi ja meeleheidet. Sellest kasvas terav valu ja vihkamistunne kõige elava vastu, kõige vastu, kes suutis veel õnnelik olla — nüüd, kus tema kaotanud kõik, mis kallis siin maailmas!

Siis sattus tema pilk poja elutule, teravaks muutunud näole. Nagu noa piste torakas valu südant. Kuus oli see nagu ometi muutunud! Mingi võõras, kivenenud ilme oli nüüd selles näos.

Ja ometi oli see tema poja nägu. Oli tema lapse nägu, keda ta kiigutanud hällis ja kelle pehmeid põski silitanud patavas helluses. Oli tema lapse nägu, kelle kannatusi ta püüdnud kergendada tõbevooidis ja kes läinud nüüd sinna, kust pole tagasipöörmist enam kellegi.

See teadmine rõhus raskelt nagu kivi-koorem. Terav kõrvetis kerkis rinnust. Pakitsev nuuksumine tungis kurku. Ja voodi ees põlvitava vana naise silmist potusid pisarad... üksikud, harvad pisarad, mis kuumadena ja rasketena vajusid põski mõnda alla.

Nutjal oli tunne, nagu tilguks tema süda verd... üksikud, rasked veripisarad nõrguks tema valust rebitud südamest. Siis muutus pisaratevool lakkamatuks Pisarad valgusid vanust silmist, otsekuvi uhtuks nad paisu oma teelt.

Vanaperenaine nuttis vaiksel põllesse. Tundus, nagu pudeneks pisaratevooluga tükkaaval tema südamevalu... pudeneks ja variseks kokku, muutudes tummaks, tuimalt hõõgavaks valutundeks. Mis Jumal teeb — on hästi tehtud — põmises voodi ees põlvitav vana naine, tõusis ja asetas käed ristil rinnale sellele, kes oli talle kallim, kui oma elu.

Õõ oli raske ja väsitav ning näis, nagu ei tulekski sel enam lõppu. Minutid tundusid tundide pikustena. Tunnid aga venisid raudraskelt selles lõputus õõs. Vanaperenaine keeras küljelt küljele. Küljed valutasiid. Küljed vajusid ära. Õõ tundus aasta pikusena, kuid und ei tulnud. Otsekuvi oksalt lendu hirmutatud lind — oli uni põgenenud ta eest. Ent ka südamevalu oli kaotanud oma mürgise teravuse. Nüüd hõõgus see rinnus vaid tuimalt haiget tegeva valutundena.

Vanaperenaine võttis poja kaotust kui saatuse kõrvalepöörmatut praratamatust... kui järjekordset rasket katsumist, mis suur ja õiglane Jumal pannud tema peale. Kannatus on rohkem kui kuld, ja seda peab iga elav hing tuletama meele oma südames. See mõte oli annud talle alati jõudu eluraskuste kandmiseks. Ja kuigi nii mõnigi kord pika elu jooksul oli elutuba kurb ja silmavett täis, — tal oli jatkunud alati kannatus võitu saamiseks oma elukibedusest ja ahastusevalust.

Kuid mis see ometi peaks tähendama? Pea muutub imelisel raskeks. Rammestav roidumus täidab keha. Roidumust imub toa kitskusest nelinurgast. Akna haakjas ruudistik hõõgub väsitavast roidumusest. Anstait tühmunnud laetlad ripuvad alla raske roidumuses. Ei tahaks tõsta kätt... ei tahaks liigutada jalga... ei tahaks sõrme-

otsagi liigutada. Nagu märke ülesse veetav kivikoorem liikusid üksikud mõtted ta peas.

Inimese elu on nii imeiline ja mõistatustlik. Inimese elu on nii suur ja sügav — mõttes vanaperenaine heldumusega. Surm võttis temalt mehe, surm riisus temalt kõik ta lapsed. Aga poja poja heledad silmad valgustavad ikka tema eluteed. Ja selle mõtte suur ja lepitav rahu tuksus unne suikuva vana naise suunurkades, imestades seda kortsuvajunud nägu suure hingestatud rahuga.

Ta nägi end seisvat kõrges tornis. Pime tühjus ümbritses teda. Torn undas ta ümber raskest kohinas ja torn kõikus. All aga haigutas pime, põhjatu sügavik. Ta lõidises külmast ja verd tarretav hirm nõoris südant. Oleks tahtnud karjuda, hüüda appi, kuid häält ei tulnud. Akki kadus taska ja ta kukkus. Vajus alla raskena, nagu sügavikku tõugatud kivi. Veel püüdis ta hoida ennast kinni. Käed haarasid krampilkult õhku, aga ümbritsev tühjus neelus teda nagu põhjatu haud. Jääkülm tuulepuhang vihuses rinde all ja ta vajus pööratava kiirusega.

Siis ärkas ta jubistavast hirmutundest. Tekk oli vajunud põrandale ja käed hoidisid krampilkult voodi küljelauast. Loojuv kuu heitis tuppa vaevast valgust ja külma värinad raputasid keha.

Kuid pea oli selge — nii selge, et möödnud elu seisis silme ees, nagu eiline päev. Kõll on see elu ometi imeilik ja kui palju muret ja vaeva ta toob inimesele — mõttes ta valusa hardumusega. Kuidas ometi võivad need elupäevad nii kiiresti kaduda! Jõulu eimesel pühäl ta saab juba seitsekümmend aastat vanaks ja see aeg on läinud rutates mööda, kui aastat paar. — Nagu pihku võetud jäätükk — on suulanud need päevad ta käest.

Ammu see oli, kui ta hoidis veel karja, vihmaast tilkuvat taeva all ja sügisetuul sassis ta valgejuukselist pead! Ammu see oli, kui ta oli veel tüdruk — noor ja värske kui oa õis ja päikeseeverul heinamaalt tulles — helises alati rõõmus laul ta suust. Ammu see oli, kui ta rabas rukkirehte mehe kõrval rehe all — suu täis naeru ja süda rõõmus kordalainud tööst ja noore ema õnnest.

Need ajad on läinud ja keegi ei too neid enam tagasi. Kõik on ju kaduv siin maailmas ja iga uue päevaga astume meie hauale ligemale. Ei olnud tema kadunud mehest õiget talutöö tegijat. Oli kadunuke liig peene ja nõrga kaviga selle raske töö jaoks. Nüüd puhkab ta mullas juba rohkem kui kakskümmend aastat. Talu murdis mehe tervise, just kui torm vibaliku puu.

Talu mahalitsuva koorma all vajus enneagu küüru ka tema vanemate tural ja isa sõrmed kiskusid konksu nagu raudreha pulgad. Ka tema ise on toonud ohvrit talule oma tervisest. Kuigi talle on antud Jumalast hea tervis ja ta selle tõttu võis rännata oma igapäevaste talituste juures nõnda, kui kahekümneviieaastane — ei lase pihdate valu teda korralikult magada juba parkümmend aastat. Seda kõik on teinud talutöö.

Kas ei olnud talu oma vaevadega süüdi ka tema viimse poja enneaegses surmas? Rabakarask ja hoolimatu nagu ta oli — venitas ta oma rindealuse kive kadumisel juba poisikesse põlves.

Võib olla, oleks kõik tema lapsed veel elavate kirjas, oleks ta muist sellest hoolest,

mis nõudis temalt talu, saanud kulutada oma laste jaoks. Kas ei ole see kodutalu, mis talle nii südame külge kasvanud, ainus süüdlane selles, et ta vanu igi üksinda just kui karjast maha jäetud kurg peab lõpetama oma elupäevad.

Mida enam ta mõttes sellest, seda enam kasvab ta meeletusk talu vastu. Ja talle tundus, nagu oleks see talu, kus tema sündinud ja kasvanud, suur ja lahtine haud, kuhu maetud tema vanemate mured ja ohkamised, tema vanemate tervis ja elujõud.

See lahtine haud on nõudnud järjest uusi ja uusi ohvreid. Sinna on maetud tema kadunud mehe ja laste elud, nende kannatused ja vaevad, nende hõigipisarad ja valud. Sinna on maetud mitme põlve valud ja vaevad. Ja kõige viimaks on maetud sinna tema enese tulevikulootused ja eluõnn.

Kuid see lahtine haud pole annud midagi tagasi oma käest. Ainult muret ja südamevalu on ta senit lõikanud, kuna rõõm ja eluõnn on pagenud ta eest nagu pilvevari.

Agas kõige selle peale vaatamata ei suudaks ta siiski kiskuda ennast lahti selle talu küljest. Ta tunneb oma südamepõhjas, et on kasvanud taluga ühte, nagu tael kasvav puuga, ja vägivaldne eemalekiskumine oleks talle surmaks.

Iga puu ja pöösas ja sammaldanud kivi on seotud siin teatud mälestustega. Iga põljusilui ja heinamaaveeru külge on jäänud tükike tema vaevast ja muredest. Iga peotäis mulda ja külimit kartuleid äratab tas sügavat tänutunnet selle mulla vastu, mis annab elu kõigele elavale ja on kõige elava viiniseks puhkepaljaks.

Elu on raske olnud selles talus. Kurbus ja südamevalu on saanud teda siin, nagu vari teekäijat. Murekoorma mahamuljuva raskuse all on pidanud nii mõnigi kord nõrkema tema süda.

„Selle sammaldanud katuse all. . .“

Kuid selle sammaldanud katuse all on ta elanud siiski oma elu ilusamad päevad. Selle toa nelja seinat vahel on ta saanud mööda oma mehelemineku rõõmud ja noore ema õnned. Siin on ta surunud omale vastu rinda pehmet, sooja, naeratavat last. Siin on ta nutnud oma silmapisarad ja valanud välja oma südamevalu. Siin on ta ringutunud ahastuses käsi oma surevate laste kohal.

Sellele mõeldes tundus talle, nagu oleks jäänud kõigest läbielatust osake selle maja

seinte vahele. Aastaist tuhmunud laetala-
desse oli peitunud osake tema hingevalust,
osa tema rõõmudest imbutunud pragunenud
seinapalkidesse. Tema vana voodi nagu var-
jaks osa tema elumuredest. Kõige selle tõttu
näis talle, nagu oleks see hall talumaja elus
olevusi, kes on muutunud talle armsaks ot-
sekul ema.

Kas pole terve see talu üks elus olevusi,
kes elab omaette elu?! Kas ei häälitse ta
hobuste hirnumises, lehmade ammumises,
lammaste määgimises! Kas ei hingi ta
puude kohinas, valminud viljapeade suh-
nas! Kas ei tarvita ta samuti toitu, nagu
iga hingus olevusi.

Vanaperenaine teadis, et kui ei kanta
hooit hobuste eest, siis kaunatab põld. Kui
jääb kahe siina vahele põld, siis kaunatab
loomapidamine. Kui ei anta loomadele, mis
nende kohus, siis lööb kiratseina terve talu
just kui mõni elus olevusi, kel mõni ihuliige
vigane.

Alati, kui ta vaatles õitsvat rukkipeõldu,
tundus, nagu tuksuks selle rasket hõljuva
tolmupeile all mulla elav süda... nullo elav
süda, mis ei keela kunagi armastust oma
lastele, aga mis nõuab ka alati vastuarmas-
tust oma lastelt.

Nüüd on elu muutunud ta ümber kõle-
daks ja külmaks. Ta on jäänud maailma
tallata, nagu üksik, vettinud känd. Kuid
tal ei jatkus siiski jõudu jätta maha oma ko-
dudalu, kuigi see toonid nii suurt südame-
valu.

Selle mõttega ta tõusis voodist ja hak-
kas rietuma. Liigutused olid rasked ja vä-
sinud. Tema, kes oma vanade päevade juu-
res oli alati kõbus ja kerge kondiga — tun-
dis nüüd rasket väsimust igas ihuliikmes.
Oli tunne, nagu oleks ta kondid täitunud
mullaga — raske, mahakaaluva mullaga, nii
raske oli tõsta jalga jala ette.

Ta püüdis liikuda tasa ja ettevaatlikult,
et mitte äratada kõrval toas magavat lapse-
last. Maja oli vaikne nagu haud. Tüdruk-
ud olid nähtavasti lehmi lüpsmas. Algava
märtsihommiku valgusevina värvis maha-
kraami varjutaoliseks. Tuba surnu püüsi-
ga asetes maja teises otsas.

Vanaperenaisele näis, nagu oleks tema
poja surm vaid kuri uni. Nii klaasselgelt
meenusi talle poja häälekõla, tema iga pi-
semgi näoilme, tema alatine askeldav rutt
talutöös. Et või ometi olla, et tema poega,
kes oli ju ülles mehejõus — ei ole enam, et
tema asemel on talus tühi koht. Ja ta pea-
aegu uskus kuulvat poja peremehelikult rut-
tavnid samme väljas taluõues.

Dut astudes tuppa, avanes talle tõelisus
karmis selguses. Kütünlate valisev valguse-
helk virvendas surnu lubivalgel näol. Näe
luine kolletus löikus esile erilise teravusega
sarga läikivas mustas. Tuntav oli see nägu
ja selle juures siiski nii võõras. Teravalõ-
keline ja karm, nagu raudkivist raiutud.

Vana naine vaatas poja õnsaks muutu-
nud näole ja süda kiskus kokku valust. Siis
see on tema lapse nägu. Siis selleks pidi ta
sümpatama maailma oma lapse, et panna te-
da muidu juba siis, kui elukäik on jõudnud
vaevalt poole tee peale! Nüüd jääb lapse
kasvatamine ja talupidamine tema — vana-
inimese — väsinud käte hooleks.

Ta laskus põlvill ja sõnatu palve tõusis
ta huultilt. Ta palus jumalalt, et see kinni-
taks ta nõrkema kippuvat sõdant. Et suur ja
õiglane Jumal annaks talle jõudu ja mee-
lekindlust selle raske risti kandmiseks. Et
Jumal pikendaks tema elupäevi seniks, kui

ta saab kasvatada suuremaks selle väikese
lapsetaimet, kes nii noorelt kaotanud oma
ema ja isa.

Ja kõigevägevama poole palvetades tun-
dis ta, kuid leevendus tema südamevalu ja
meeleheide kaotas oma mürda kibeduse.

Inimene on kaduv ja tema elu türiks.
Ühe elutee on pikem, teisel lühem, aga kõigi
tee viib mullasse. Et jää keegi siia ilma-
sambaks. Võib olla, oligi parem, et poeg
suri noorelt, selle asemel, et vaeldada üks-
kord vanaduse viletsuse käes, mõttes ta ja
need mõtted töid vähehaaval tagasi tema
südamerahu.

Äkki jahmatas ta heledast lapse hüüatu-
sest. Vanaema! Kas ma võin sinu juurde
tulla, hüdids teda lapsehääli. Vanaperenaine
võpatas. Ta polnud see mitte ootanud. Üks-
sel seisis tema nelja-aastane pojapoeg. Tule
pojake, tule — ütles vana naine liigutusest
väriseva häälega.

Laps tippis üle toa lühikeste, arglikult
ruttavate sammudega ja surus oma valge-
juukselise pea vanaema põllesse. Siis tõstis
ta uuesti oma küsiva lapse näo. Vanaema,
miks isa nii kaua magab?... Kas ta ei tõu-
segi ülesse, tuli uus küsimus väikesemehe
suust ja suured silmad roosas lapsenõus vaa-
tasid nii selgitud ootavalt.

Vanaperenaise silmad täitusid pisarais-
t. Vana valu solvas sõdant. Isa on väsinud,
isa jalad on liig palju käinud, isa käd liig
palju tööd teinud. — Ta ei jõua enam üles
tõusta, vastas ta katkendliku häälega. Ja
vana, kortsuline käsi silitas lapse kätt —
nii pehmet, nii õrna, et oleks tahtnud nutta
ta juures.

„Ja ta palus Jumala õnnistust...“

Nüüd tundis ta, et valu ja kannatus et
kesta igavesti. Aeg kaob ja vanade haudade
kohale kasvab uus elu... uus, noor, edasi-
tõttav elu, mis võidukalt käib oma teed. Va-
nad peavadki andma ruumi noortele, et ilma
elu muutuks lahendamaks.

Vanad surevad, noored sünnivad aseme-

le. Kuid vanad ei kao siiski jäädavalt. Nad elavad edasi noortes, kes on ometi veri nende verest ja liha nende lihast. Elu ei kao kunagi siit halli taeva alt. Elu on igavene — niisamuti, kui on igavene suure Jumala loodus. Nii elab ka tema poeg edasi selles inglitaolises noores, kes nii usaldavalt surub oma pea vastu tema õlga.

Ja ta palus Jumala õnnistust oma poja poja pea peale, et sellest väikesest lapse-maimukest kasvaks terve, tugev ja hoolas mees, kes oma eluga oleks teistele eeskujuks ja enesele rõõmuks, et tema süda kasvaks kõvaks ja kindlaks ja ei nõrkeks kunagi ühegi eluraskuse all, et tal jatkuks alati kaastunnet oma ligimese ja oma neljajalgse abiilise vastu, et tema elutee poleks nii ko-

narline, kui oli tema vanematel ja kannatused ning valudevaevad hoiaksid end temast eemale.

Et tal jatkuks lugupidamist oma isade tööpõllu vastu, ja ta kunagi ei pööraks tühimusega selga sellele talule, mis olnud nende sugukonnale varjavaks pesaks põlvest põlve. Nii palvetas vana naine hardumuses ja talle tundus, et kõigevägemam sirutas oma õnnistava käe üle selle vaeselapse pea.

Väljas koitis hommik. Virvendav valgusekiir värises lapse lokkidel, riivas siis surnu tardunud nägu ja jäi peatuma kumal, hallijuukselisel peal, mis oli vajunud vanarasse palvelises hardumuses.

Hanno Kulmen.

Merifapsed.

*Kisades läbi tiivutab kajak
Sügismarudest hundavaist.
Merilapsile pilgutab majak.*

*Paati rebib kui rändlinnu vaist
lainesse uppunud pükele järele.
Näed nagu kaldal ootavat naist,*

*kodusid viipamas käega merele.
Mees, kelle tugevas käes on tüür,
toitu peab laineist korjama perele.*

*Vahutav külmast metallist müür
paadi viib ligi Põhjatähele,
paistab kust kodukatuse küür,*

*et jälle tormata voogude vahele;
seal ootab sügavus kui muinasjutt
pakkumas puhkust käele kahele.*

*Purjes kuid pinguli kojurutt, —
kannul on pimedus — pühkida v aja
laste ootavaist silmist nutt.*

*Kilkeist on varstigi tulvili maja,
tulnud kui isa meriveest märg,
kalaga tulele pannud paja,*

pojul kui veekausis merihärg.

Sergius Russ.

Kirjanduslik ringvaade.

A. Kurvits: Enesearendus ja edasiõppimine. Juhised isetegevuseks hariduse alal, eriti maanoortele. Elav Teadus nr. 21, 96 lk., hind üks kroon. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus Tartus, 1933.

A. Kurvitsa raamat on teretulnud esikteos meie edasipüüdjatele noortele, eriti maanoortele ning haridustegelastele, täites senise tühiku süstemaatilise enesearendusküsimuste tundmaõppimise alal.

Inimeste, sünnipäraste annete võimalikult täiuslik väljaarendamine enese-kasvatuse, enesearendamise, enesetundmise ja tahtejõu kasvatuse teel on kasvatuse tähtsamaid ülesandeid. Kuulus ajaloolane Gibbon ütleb: „Iga inimene omab kaks kasvatust, ühe, mis ta teistelt saab, teise tähtsama, mis ta enesele ise annab.“ Enesearendamine loobki selle aluse, millele tugeneb iga inimese väärtus elus. Sellepärast on enesearenduse teede tundmaõppimine

ja edasiõppimise võimaluste selgitamine äärmiselt tähtis.

Kui palju edasipüüdjaid noori on seni enesearendamisel teadmatuses kobanud sellekohaste kindlate, pedagoogiliselt läbikaalutud juhiste puudumisel. Kui palju andekaid noori, kellel pole olnud võimalik saada kooliharidust, vastavate juhiste ja juhtide puudusel on jäänud arenematuks ehk arenenud kahjulikus suunas endale ja ühiskonnale.

Nüüd on ilmunud Haridus-Sotsiaalministeeriumi peasekretäriilt A. Kurvitsalt vastav teos, mis on teehühiks enesearendajaile ja haridustegelastele. A. Kurvitsal on aastatepikkuseid kogemusi vabaharidustöö organiseerimise alal, seepärast on tema väited ja juhatused kasvanud välja tegelikust elust ja näitavad vahendeid, mis on veenvalt mõistetavad ja kõigile kättesaadavad. Eriti peab kriipsutama alla teose populaarset ainekäsitlust, selgust, lihtsust,

paljutülevust ja võimalust otse-
selt juhina, kavana enese-
arendamisel rakendada. Raam-
mat on kirjutatud huvitavalt ja elavalt,
nii et juba esimesest leheküljest köidab
lugeja tähelepanu.

Enesearendustöö on eriti noortele nii
suure tähtsusega, et sellele tuleb pöö-
rata kõige tõsisemalt tähelepanu, seda
enam, et suurem osa algkooli lõpeta-
nuist ei lähe edasi õppima, vaid jääb
oma kodudesse.

Noor inimene ei või piirduda ainult
tänapäeva toimingutega ja ülesannete
täitmisega, vaid on kohustatud vaata-
ma tulevikku ning ettevalmistuma tu-
leviku suurematele ja tähtsamatele
ülesannetele. Selleks pakub A. Kur-
vitsa raamat elulisi juhiseid. Raama-
tus leiavad käsitajad: Enesearendamis-
töö ülesanded ja tähtsus; head raama-
tud enesearendamise vahendina; raam-
matute lugemine; elu enesearendamis-
vahendina; mitmesugused muud vahen-
did enesearendamiseks; enesearendaja
kirjatööd; enesearendaja praktilised
tööd, enesearendaja töökava; enesearen-
dajate ühistöö ning koolide ja haridus-
tegelaste kaasabi selles ühistöös. Teose
lõpul antakse pikem kirjanduse loete-
lu, mis näitab raamatu võimalusi ene-

searendamiseks erialade järele üsna al-
gusest peale.

Kui võtta arvesse, et enesearenduse
ülesanded on iga üksiku isiku avara,
selge ilmavaate kujundamine, tahtejõu
kasvatamine ja õige suuna määramine
tegevuseks üldistes huvides, siis on A.
Kurvitsa raamat paremaks teenäi-
tajaks. „Inimene, kes tahab osa võtta
elust teadlikult ja aktiivselt, peab tund-
ma iseennast, ühiskondlikku elu ning
loodusseadusi ja jõude, peab jõudma
selgusele isiku ülesannete suhtes pere-
konnas, ühiskonnas ja riigis. Peab tun-
gima ajaloo valgusel ja ühiskondliku
elu seaduste kaasabil elu edenemise ja
takistuste põhjustesse. Kui inimesel on
kindel maailmavaade ja kujunenud
paleused, siis vabaneb ta eelarvamiste
võimusest ja kivilinenud tradit-
sioonide mõjust, siis alles võib
ta elada teadliku kodaniku elu.” Enese-
arendaja sihiks on sünnipäraste võimete
väljaarendamine ja elu kui terviku
mõistmine. Noored, paremaid juhiseid
sellele sihile jõudmiseks leiata A. K u r-
v i t s a raamatust. Sellepärast soovi-
tame soojalt seda raamatut kõikidele
maanoortele. See raamat ei tohiks
puududa üheski raamatukogus ja teda
peaks lugema kõik noored. **Ebm.**

Jalamatid.

Porine aeg sügisel raskendab tunta-
valt sisemiste ruumide korrashoidu.
Pühiste või mattide puudumisel kandub
tuppa palju liiva, tolmu ja sageli võib
perenaine kurvastusega vaadelda äsja
küüritud põrandal poriseid jalajälgi.
Kuna puudub aeg sagedaseks põrandate
pesemiseks, siis jätab eluruumide puh-
tus sügiseti paljugi soovida. Tolm põ-
randail ja tarbeasjadel tekitab kirpe,
rikub õhku, lapsed määrivad oma riided
mustaks. Taluoludes on seni sääraseid
jalanõusid vähe kantud, mida väliselt
tulles oleks kerge jätta välja või vähe-
malt ettekotta, näit. lahtised puikingad.
Meil enamjagu kantakse keerukalt jala
ümber nõõritud pastlaid ja vähemal
juhtudel nõõrsaapaid. Mõlemite kõr-
valdamine on aegaviitev, eriti kui vä-
listöö on kodu juures ja tema iseloom
nõuab sagedast siseruumides käimist.

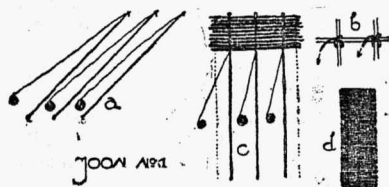
Tubade korrashoidu aitavad tunta-

valt kergendada mitmesugused iseval-
mistatavad ja odavad jalamatid. Eri-
list oskust see ei nõua, küll aga veidi
algatust ja head tahet. Selle tööga
saavad väga hästi hakkama maanoored.
Lühikesed sügispäevad jätavad vabaks
pikad õhtud, mil üsna mõnus soojas
toas valmistada selliseid tarbeid.

Jalamattide materjalina võiks kasu-
tada kõrkjaid, õlgi, kase- ning paju-
vitsu, puude ja õlgede puudumisel rukkii
säsi. Kõrkjad ja õled niisutatakse
õhtul tublisti veega ja jäetakse üheks
ööks välja niiskuma. Selletõttu on nad
palju sitkema ega murdu katki.

Matte valmistatakse mitmet viisi,
mis oleneb oskusest, maitsest ja ka ma-
terjalist. Kõige ilusamad matid saame
kõrkjaist. Kõrkjad korjatakse jaani-
päeva ümber, mil nad kõige sitkema,
ja kuivatatakse varjulises kohas. Kõrk-
jast võiks valmistada piklikud, põranda-

riidele sarnanevad matid, mille laius umbes 70 cm ja pikkus oleneks tarvidusest, või jälle ümmargused ehk ovaalsed. Ainult põrandariidele sarnanevalt ei saa kõrkja matti keerata, jääb kohvile ja hakkab jalgu kinni. Keeramise kohtadelt võib katki võtta ja üksteise peale panna.

JOON N101

Põrandariidele sarnaneva kõrkjamati valmistamiseks võetakse 3—4 käevahel keeratud kahekordset paela või poenööri ning pannakse mati pikuselt mõlemist otsast naeltuga puupõranda külge kinni või puuvaialedega õuele. Nöör peab olema võimalikult pingul. Pealmised nöörid, mida vaja arvult sama palju, peavad olema mitu korda pikemad. Töö kergendamiseks pealmine nöör pannakse kokku ja lastakse vajaduse korral järele (joonis nr. 1, a). Korraga võetakse ainult 1—2 kõrkjast, asetatakse põiki nööridele ja tõmmatakse iga nööri kohalt pealmise nööriga alumise nööri külge kinni (joonis nr. 1, b). Valmistamisel peab silmaspidama töö korralikkust, et üks ühe teisest ette ei kasvaks ja nöörid sirgelt jääksid. Ääred tulevad valmistamisel ebaühtlased (joonis nr. 1, c). Ääred lõigatakse pärast tasaseks (joonis nr. 1, d). Liiga pikki kõrkja otsi äärest vabaks ei või jätta, sest nad lähevad sasiseks.

Väga kena mati saame, kui põimime kolmest kõrkjast palmiku (joonis nr. 2) ja õmbleme kahekordse linaseriide või pindvaadiga, keskelt alates (joon. nr. 7) ümmarguse (joonis nr. 5), või ovaalse (joonis nr. 6) mati. Ömmelda tuleks nii, et palmiku äär jääb ülespidi. Suurus võiks valitud olla nägemise ja tarviduse järele. Üldiselt väga suured ei näe kenad. Palmiku asemel võiks ka 2—4 kõrkjast kokku keerata (joonis nr. 3) või lihtsalt nöörina keerata (joonis nr. 4).

Kõiki sama viisi, kui kõrkjast, võib valmistada õlgedest ja hädakorral ka

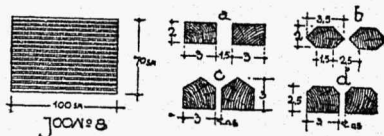
asidest. Tuleb silmaspidada, et korraga sidumiseks ei võetaks liiga suurt õievihti (joonis nr. 1). Matt saab otstarbekas ja paks. Ölematt pole välimuselt ja vastupidavuselt nii hea kui kõrkjast, ja asidest tuleb ta veel karvasem. Kuid oma otstarvet täidavad needki.

Säärasteid matte kasutatakse eeskoja, köögi, sahvri ja töötubade uste alla. Nad on õige vastupidavad ja tasuvad oma valmistamisvaeva mitmekordselt.

Välisuste, treppide ette valmistatakse puurestid, kase- või pajuviitsa matid. Viimased valmistatakse nagu (joonis nr. 1) näidatud kõrkjate juures. Nööri asemel võetakse traat. Nöör pehkh väljas ruttu ära. Alumine traat võiks olla jämedam ja tugevam, kuid pealmine kaunis paenduv, et vitsad saaksid tõmmatud üksteise juurde. Vitsade kord võetakse kaunis paks.

Puuresti valmistamiseks tarvitatakse ilusat siledaks hõveldatud puud ja naelu. Valmistaja peab siin niipalju puutööd tundma, et oskaks veidi hõveldada, kuna eelpoolnimetatud matid valmistab iga tütarlapski või vanakene. Puuresti suurus võiks olla — 100 cm pikk, 70 cm lai (joonis nr. 8). Üksikud puud valmistatakse mitme kujulised (nr. 8, a, b, c, d). Teravama äärega puud on paremad, kergem jalanõudelt mustust kõrvaldada.

Tegelik elu näitab, et niisugused matid ja puurestid aitavad tubliski kaasa meie kodude puhtusele ja nii mõnigi hakkajam maanoor on leidnud sellega omale väikese kõrvalteenistuse, toimetades vanematega teise kraami kõrval oma kätetööd laatadele, alevitesse ja linnadesse müügile.

Iga maanoor aitab nende valmistamisega tösta meie kodude puhtust ja korda.

H. Pagland.

Kodus valmistatud joogid.

Kodus on võimalus valmistada mitmesuguseid jooke senini vähelevinenud marjade otstarbekohaselt kasutamiseks. Esijoones väärivad siin tähelepanu pihlaka ja kadaka marjad, milledest võib valmistada väga maitsevaid jooke, kuna muidu need marjad kasutamata jäävad ja lindude toiduks langevad.

Kuidas neid valmistada, selleks mõned otstarbekohased retseptid:

Pihlakamarja jook.

Pihlakamarjad keedame ja keedise kurname. Saadud mahlale lisame juurde nii palju keeva ja külma vett, et lahu on paras hapu. Lisame juurde suhkrut ja pärmil ning käärima minekul täidame pudelitesse.

Kadakamarja jook.

10 liitrit vett, 1 l. kadaka marju, 100 gr. suhkrut, 20 gr. pärmil, vähe humalaid.

Marjad tulevad katki tampida, kotiga veel keeta, kurnata ja juurde lisada suhkur, pärm ning humala ekstrakt. On lahu käärima läinud, siis täidame pudelitesse.

Kaera limonaad.

2 liitrit kaeru, 10 l. vett, 2 l. mõne marja mahla, 1 kg. suhkrut, 10 gr. pärmil.

Kaerad tulevad osa veega keeta, siis kurnata ja juurde lisada marja mahl, suhkur ja ülejäänud vesi ning leigelt pärmil. Kui käärib — täita pudelitesse.

Õuna kall.

1 kg. kuivatatud õuna koori või õunu, ½—1 kg. suhkrut, 10 liitrit vett, 50 gr. humalaid ja 25 gr. pärmil.

Õunad osa veega keeta, kurnata, lisada juurde suhkur, humala ekstrakt ja pärm. Kui käärib, siis täita pudelitesse.

Pohla kall.

2 kg. suhkrut sulatada 1 liitri keevas vees. Lisada juurde 2½ liitrit pohla mahla ja 8 liitrit keeva vett, 7 liitrit külma vett ja 10 gr. pärmil. Kui käärib, siis täita pudelitesse.

Samuti tuleb valmistada kuremarjadest.

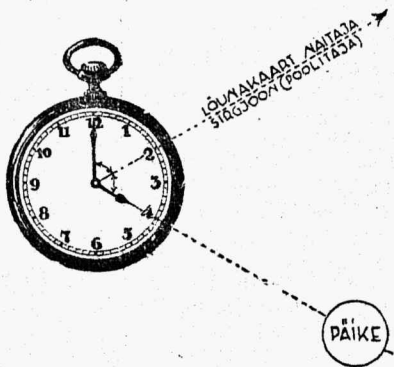
H. Niiren.

Taskukell kompassina.

Tehes väljasõite ehk korraldades õpereise tundmatuisse maakohtadesse ja metsadesse, kus ei leidu lähedal käidavaid teid ega inimelamuid, võib sageli juhtuda, et meie eksime ära ja ei leia enam tagasitulekuteed. Et seda ei juhtuks, peaksime olema varustatud küllastatava maakoha kaardiga ja kompassiga. Viimast aga ei võeta peaaegu iialgi kaasa, sel põhjusel, et teda kui ajutiselt tarvitatavat eset ei ostategi.

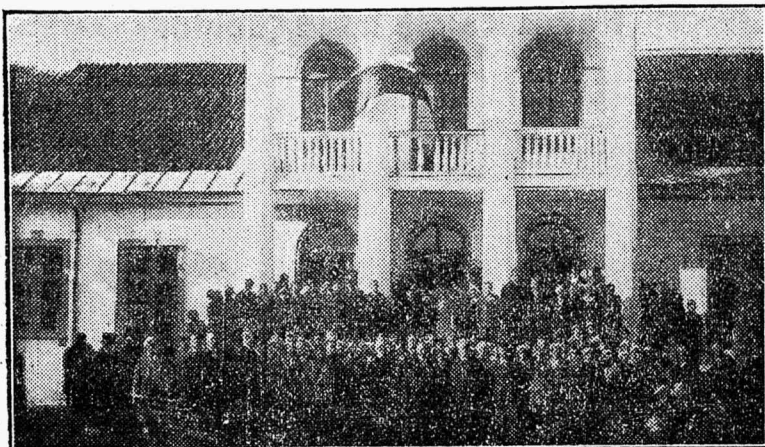
Et aga meie nõuet kompassi suhtes saaksime rahuldada, võime tarvitusele võtta igale kättesaadava abinõu — taskukella.

Taskukell tuleb panna horisontaalasendisse (näiteks kännule) ja nii kaua pöörata, kuni kella väike osut (tunniosut) näitab täpselt päikese suunas. Nurk, mis tekkitab väikese osuti ja 12 vahel, tuleb jagada täpselt pooleks. Jagav sirgjoon näitab meile siis lõuna-kaare suuna.

Kui kell näiteks on 8, 10, 12, 2, 4, siis on lõuna kaar 10, 11, 12, 1, 2 suunas. Taskukellaga ilmakaarte kindlaksmääramisel on tingimuseks, et kell õige oleks, s. t. kohaliku aja järele, ja et paistaks päike.

G. Martinson.

Saaremaa noored Kõljalas.

Meie maanoorteföö.

Näitus, kõnekoosolekud ja kongress Kõljalas.

Pühapäeval, 24. septembril 1933. a. pandi toime Saaremaa Maanoorte Ringide Ühenduse korraldusel Kõljala põllutöökooli juures Saaremaa maanoorte näitus, kongress ja vabaõhu etendus, ühesõnaga suurim maanoorte päev, mis seni peetud Saaremaal. Näitusel esinesid maanoorte ringid kogu-väljapanekutega köögivilja, söödajuurvilja, põldtaimede, katsete, mees- ja naiskäsitööde, kodumajanduse ja muudelt aladelt. Kogu-väljapanekuid hinnati, arvesse võttes ka ringi üldist viimaseaja tegevust — I auhinnale Tumala, Upa ja Ilpla-Vatsküla, II auhinnale Gotlandi, Kaarma, Kaavi, Kurevere, Käesla, Nasva, Pamma, Pihtla, Pidula, Vaivere ja Vilsandi, III auhinnale Anseküla, Eikla, Kaali, Loona, Meedla, Randvere, Sassi, Sauvere ja Tõlluste ringid.

Peale maanoorte ringide esinesid näitusel kogu-väljapanekutega Karja kodumajanduskool, Kõljala põllutöökool ja Kõljala maanaiste selts — esimesed koolide töödega ja viimane toitlussaadustega. Need väljapanekud hinnati I auhinnale. Maanoorte ringidele määrati rahaliste autasudena veo- ja sõidukulude toetusena 120 krooni. Kogu-väljapaneku moodustanud ringi liikmed saa-

vad diplomi ja autasuks põllumajanduslikku kirjandust. Ringi liikmed koostasid vastavad tööde kirjelduslehed ja tööd hinnati kohapeal komisjoni poolt ära, millele vastavalt ka kujunes ringi auhind. Näituse väljapanekud olid koondatud põllutöökooli klassi-ruumidesse, kuna kooli saalis peeti maanoorte päev.

Maanoorte näituse ja päeva avas tervitava ja ülevaatliku kõnega S. M. R. Ü. esimees H. O t s t a v e l, mille järele lauldi riigihümni. Kõnega esinesid Põllutöökoha direktor J. H ü n e r s o n — andes maanoortele vaimustavat julgustust maanoorte liikumises ja töös, — ja Saaremaa „lindude kuningas“ Vilsandi tuletorni ülem A. T h o m — pajatades humoriküllases kõnes Vilsandi minevikust, lindudest ja saare- ning merihaldjatest. Huviküllaseid kõnesid kuulati väsimatult ja kõnelejaile avaldati elavalt kiitust. Maanoorte näitusel ja päeval viibis 400 inimese ümber.

Järgnes Saaremaa maanoorte (S. M. R. Ü.) neljas kongress 27 maanoorte ringi poolt volitatud 182 esindaja osavõtul. Avas ja juhatas H. O t s t a v e l, protokollis E. M a r t i n. Volituste kinnitamise järele kandis ühenduse sekretär E. M a r t i n e t t e S. M. R. Ü. 1932./33. a. tegevuse- ja kassa-aruanded, 1933./34.

a. töökava ja eelarve ning uue koostatud maanoorte ringi põhikirja, mis kõik ühel häälel kinnitati. Ühenduse juhatusse valiti senised juhatuse liikmed H. Otstavel, E. Martin, P. Häidesk, O. Kolk ja Vegem tagasi ning uuea A. Kaal. Revisjonikomisjoni J. Siiner, J. Laul ja L. Juut. Läbirääkimistel otsustati 24. okt. kuni 12. nov. korraldada maanoorte ringidele puutöökursusi ja nõutada ringide jaoks intelligent töötä tööliste krediidiga käsitöö nõuandja. Kongressi lõppedes oli päevapildistamine ja Põllutöökaja direktori ärasaatmine ühislauluga. Kongressilt kandus tööjärg põllutöökooli karjalauta, kus toimus Saaremaa Põllumeeste Keskseltsi korraldusel kontrollühin-

Vilsandi Jaak ajab Saatana merre.

„Lindude kuningas“ A. Thom ristib linde.

gute vaheline lüpsivõistlus, kus Saaremaa 1933. a. meeslüpsimeistriks tuli Samuel Rammus, Mustjalast, ja puestikku, kus Pidula maanoorte ringi poolt vabaõhuetendusel menukalt ette kanti J. Lauli muinaslooline näidend „Muhumadli“. Näituse ja vabaõhuetenduse pääsmete müügist saadi 98 kr. 70 senti. Kuna taevataat ilusa ilma eest oli hoolitsenud, võib tähendatud päeva pidada kordaminekult Saaremaa maanoorte võimsamaks paraadiks.

E. Martin,
S. M. R. Ü. sekretär.

ÜENÜ Koeravere osakonna põllumajanduseharu korraldas 17. sept. Koeravere algkooli ruumes põllumajanduse päeva ühes kohaliku noorte näitusega, kus olid esitatud noorte tööd põllusaadused, taimekaitse, aiandus, mesindus, iluaiandus ja käsitöö. Päeval demonstreeriti tege-likku silo ja talviste hädasöötade valmistamist ning taimekaitse vahendite kasutamist. Kõnelesid agr. T. Takas ja E. Lossmann.

Viisu maanoorte sügispäeva korraldas Viisu Perenaiste Seltsi

noorteosakond 1. okt. Viisu koolimaja juures. Päeval kõneles agr. E. Vint edaspidisest üksikasjalikust töö korraldusest ringide tegevuses. Öhtul oli koosviibimine noorte eneste poolt valmistatud pihlaka- ja kadakamarjadest karastavate jookidega.

Räpina noorte maatulunduskubi korraldusel oli 17. sept. Räpina põllu- ja kodumajandus-täienduskoolis kohalik noorte tööde näitus, mis hästi õnnestus ja uut julgust andis noortele edaspidise töö jätkamiseks.

Kadrina esimene maanoor-

te suvipäev korraldati Kadriina Põllumeeste Seltsi noorte osakonna poolt 25. augustil, kus kõnelesid noortele J. Ruus, agr. E. Tael ja E. Lii. Õhtul korraldasid noored Kadriinas esimese vabaõhu etenduse.

Vanaküla noorte maatulundusringi sügiskoosolek peeti 15. sept. rohkearvulise osavõtjate perega, kus kõnelesid agr. H. Puuman noorte töökorraldusest ja Pürksi kooliõpetajad Ehrlund ning prl. Schotter noorte ülesannetest linnukasvatuse ja aianduse korraldamisel.

Taebla maanoortepäeva korraldas Lääne-Niguliste Põllumeeste Seltsi noorte osakond ühes noorte võistluste ja rahvapeoga. Kõnedega esinesid agr. H. Puuman ja agr. E. Vint maanoorte liikumise tähtsusest ja töökorraldusest.

Elmele asutati maanoorte ring 17. sept. nime all Elme maanoorte ring. Organiseerijana ja esimeste juhtnõuade andjana kõneles H. Otsaväl.

Karula esimese maanoortepäeva korraldas 8. oktoobril Karula noorte põllumajandusklubi Lillemäel. Noorte päevale järgnes õhtul perekondlik koosviibimine.

SMRÜ korraldab Kõljala põllutöökooli juures 24. okt. kuni 12. nov. kolmenädalase kestvusega meeskäsitöökursuse J. Velbergi juhatusel.

Pärnu-Jakobi maatulundusklubid koos Pööravere Noorsoo Karskusühinguga korraldavad oktoobri keskel Pärnu-Jakobi kihelkondlise põllumajandusliku kutsehariduse propagandapäeva ühes põllumajanduslike ajakirjade näitusega.

Maanoorte ringide juhtide kursus

peetakse Põllutöoministeriumi korraldusel Arka põllutöökooli juures. Kursuse kestvus on üks kuu ning on mõeldud peamiselt maanoorte ringide liikmetest võrsuvatele juhtidele.

Kursuse kavas on noorte töös sagedamini esinevad põllumajanduslikud erained ja meeskäsitöö ning noorte organisatsioonidesse puutuvad küsimused ja meetodid.

Kursuse algus on 12. novembril, ning ülespidamise eest tuleb maksta 10—12 kr., kuna konter ja õpetus on tasuta.

Maanoortepäev Iisakus.

Iisaku 3. noortepäev kujunes tänavu 27. augustil võimsaks Iisaku ja Tudulinna maanoorte paraadiks, mis tõmbas selleks päevaks Iisakusse kokku tegelastena ja näituse külastajatena üle 700 inimese.

Osavõtjaid oli 11 organisatsioonist kokku 240 noort: taimekasvatuse aianduse alal 98, käsitöö alal 67, kõnevõistlustel 6, künnivõistlustel 4, murdmaa jooksus 20, kõieveos 8 meeskonda, võrkpallis 6 meeskonda. Noortepäev algas rongikäiguga orkestri ja lippudega. Avakõne pidas Põllutöökoja nõuandetalituse juhataja agr. K. Liidemann — maanoorte liikumise sisust ja sihtidest. Järgnesid kõnevõistlused, kus esimesele kohale tuli H. Peep — Porskovo mt. klubist. Peale kõnevõistlust jätkusid künni- ja spordivõistlused.

Näitusel hinnati nii klubisid tervikult kui ka üksikliikmete väljapanekuid. Näiteks kaks paremat, Tudulinna Metsküla ja Kesavälja mt klubid: esimeses liikmeid 18, nendest esimesid 16 ja 10-pallilise hinnangu said 4; teises 32 liiget, esimesid 26, ja kõrgema hinnangu said 5. Peale nende said 1. auhinna ka Roostoja mt klubi ning Mäetaguse maanoorte osakond. Käsitöö alal võitsid esimese auhinna Kesavälja mt klubi ja Mäetaguse-Metsküla ÜENÜ osakond. Hindamine näitusel oli kõva, tööd olid kohapääl üle vaadatud; 10 pallilise hinnangu osaliseks said kokku 18 väljapanekut (3-pallilise 17). Künnivõistlusel tulid esimesteks Alfr. Treimann Iisaku Kurult ja Elm. Krejus Jõuga mt. klubist. Kõieveos ja võrkpallis tulid esimesele kohale Porskovo mt. klubi meeskonnad. Murdmaa jooksu võitis Er. Karask Jõuga mt. klubist.

Auhindadega toetas noorte päeva Põllutöökoda: diplomid, kirjandus (kr. 115.— väärtuses) ja raha, mis kasutati noorte viljapuude ja marjapõõsaste ostmiseks, mis jagati auhindadeks noortele, kelle tööd hinnati 7—10 palliga; nii läks kokku 81 tallu 38 õunapuud, 264 mustasõstra ja 250 vaarikapõõsast.